

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
50/2012
15. december 2012

L. Štúr

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

Cena 0,50 €

Poputuje Rákoci do Maďarska? Strana 4.

Máme najdrahšie hypotéky v EÚ Strana 5.

Mladá krv národníarov Strana 6.

Posledné dni Vlada Clementisa Strana 10.

Zo života Matice slovenskej Strana 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Slovensko a Slováci, teda tí Slováci, ktorí sa so svojim štátom a s jeho vznikom 1. 1. 1993 úprimne, nezištne a z presvedčenia stotožnili, a je ich väčšina, právom očakávajú, ako tento štát, jeho najvyššie orgány a naša spoločnosť oslávia blížiac sa dvadsaťročné výročie, ako sa s ním vyrovnajú. Pýtame sa, čím a ako sa s týmto sviatkom vyrovnajú najmä naše vrcholné kultúrne ustanovizne. Je ich pomerne dosť a všetky dostávajú podstatnú časť financií na svoju činnosť z našich daní. Z ich úctyhodného počtu je to trebárs Slovenská národná galéria, Slovenská filharmónia, Literárne centrum, Slovenský filmový ústav, Slovenské národné divadlo... A mohli by sme vymenovať aspoň desiatku ďalších. Nebudeme skúmať plány všetkých celonárodných ustanovizní na oslavu dvadsiateho výročia vzniku našej republiky, ale na jednu z nich sa predsa len pozrime. Na jednu z tých, ktorá má vo svojom názve slová *slovenské* a *národné* – teda na Slovenské národné divadlo.

Možno to bude znieť pre svetobežníkov, kozmopolitov či novodobých internacionalistov ako anachronizmus, ale okrem iného sme očakávali, že toto okružie a vonkoncom nie bezvýznamné jubileum bude pre SND príležitosťou uviesť v tejto sezóne na svojom javisku aspoň jednu pôvodnú, súčasnú slovenskú hru. Pohľad na činoherný, ale aj operný repertoár tejto sezóny pôsobí však ako ľadová sprcha. Ani jedna slovenská pôvodná hra, ani klasická a tobôž nie súčasná. Dramatizácia poviedok menej známeho Ivana Horvátha (1904) Bratia Jurgovci v malom štúdiu za uvedenie pôvodnej hry nemôžeme považovať. A za oslavu významného výročia našej štátnosti nemôžeme považovať ani Silvestrovský koncert, na ktorom nezaznie ani jedno dielo slovenského skladateľa. Uskutoční sa popoludní, pretože večer je na programe Netopier! Prvého januára 2013 je Slovenské národné divadlo zatvorené. A čo ostatné centrálné, slovenské a národné kultúrne inštitúcie?

Milan POLÁK

R-2012057

Ako a načo sa presadilo nepatričné pomenovanie „Slověn“ v novej slovenskej historiografii Zbavme sa konečne čechoslovakistického balastu

BRATISLAVA (Milan S. ĎURICA – Ilustrácia: Marián Prešnajder, Slovanský Panteón) - Ak chceme nájsť náležité a solídne fundované riešenie tohto problému, musíme začať od jeho historického pôvodu. Našťastie dnes máme v rukách o tom celkom presnú dokumentáciu. Až do konca 19. storočia v slavistickej vede sa jednotne používali dva rozličné výrazy na označenie názvu jazyka, ktorý kodifikovali diela Konštantína Filozofa.

Autori, ktorí predpokladali, že Konštantín a Metod ako rodení Gréci z Thessaloník, dôležitého antického macedónskeho mesta a prístavu pri Solúnskom zálive, ktoré okolité slovanské obyvateľstvo nazývalo Solún, mohli hovoriť aj slovanským jazykom tých starobulharských Slovanov, preto nazývali kultúrny jazyk, pre ktorý Konštantín Filozof vytvoril abecedu a následne aj základnú kresťanskú literatúru, starobulharským jazykom. Európski jazykovedci, ktorí sa začali zaoberať slovanskými jazykmi, prichádzali však napospol k záveru, že slovanský vládár Rastis, ktorý hľadal a dosiahol vyslanie Konštantína a Metoda k jeho vtedaj-

ším Slovákom, aby jeho slovenskému ľudu vysvetľovali kresťanskú náuku, ktorú už bol prijal, ale nemal učiteľa, ktorý by ju vysvetľoval v jeho vlastnom jazyku. Títo európski slavisti – ako vieme, vedecská slavistika má korene vo Viedni a v Prahe – napospol nazývali ten cyrilo-metodovský jazyk staroslovenským jazykom. Rušivo to toho zasiahol žiak prof. Jana Gebauera (1839 – 1907) mladý Dr. Jiří Polívka (1858 – 1933), ktorý v roku 1883 publikoval v Slovenskom sborníku ako svoj prvý zverejnený príspevok článok Kterým jazykem psány jsou nejstarší památky jazyka slovanského – starobulharský či staroslovenský? (Viac na 2. strane)

Nad tendenčnosťou záverov niektorých mimovládnych organizácií zostáva rozum stáť Vedia ľudia z Amnesty International, o čom píšu svoje správy?

BRATISLAVA (Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK) – Podľa správy medzinárodnej organizácie Amnesty International (AI), ktorá sa od svojho vzniku mala venovať najmä obrane politicky prenasledovaných jedincov a skupín, bolo Slovensko kritizované medzinárodnými orgánmi na ochranu ľudských práv a mimovládny organizáciou pre údajné pokračovanie v diskriminácii Rómov. „V roku 2011 uviedol Výbor OSN pre ľudské práva, že Rómovia na Slovensku boli vylúčení z účasti na politickom živote a sú konfrontovaní tvárou v tvár diskriminácii v prístupe k vzdelaniu, zdravotnej starostlivosti a v otázke bývania,“ uvádza výročná správa AI.

Amnesty International je najväčšia ľudsko-právna mimovládna organizácia. K tomu celosvetovému hnutiu sa vo vyše 150 štátoch hlási takmer 2,5 milióna ľudí usilujúcich sa o dodržiavanie ľudských práv na celom svete, o čom AI vydáva každoročne správy. V rámci Slovenska sa však nevenovala v roku 1998 napríklad potlačaniu slobody prejavu a ľudských práv zamestnancov STV internovaných na 28. poschodí budovy v bratislavskej Mlynskej doline, ani sociálne likvidovaným kritikom činnosti vlád SR z rokov 1998 až 2006. Organizácia však veľmi pozorne a vraj objektívne venuje pozornosť slovenským Rómom.

Podľa správy AI v roku 2012 na Slovensku umiestňujeme rómske deti

do ústavov či detských domovov „len z toho dôvodu, že sociálne podmienky ich rodičov sú nevyhovujúce“. Anketami nepodložené informácie v správe AI tiež uvádzajú, že na Slovensku asi 45 percent rómskych domácností nemá základné vybavenie ako záchod, sprchu či vaňu, elektrický prúd je vraj takmer nedostupným luxusom. Načo sú potom satelitné antény aj na tej najbližšej vyzerajúcej chatrči? Správa neuvádza počet nových bytových jednotiek postavených pre Rómov a vzápätí nimi zničených. Nuž, ozaj objektívne správy a porovnania bývajú podložené relevantnými sociologickými štúdiami s overiteľnými faktami...

(Viac na 2. strane)

Pomôžte získať nových predplatiteľov Slovenských národných novín

Na Slovensku je to tak. Táto okriedená veta mizí na um, keď sa zamyslí nad postavením národnej myšlienky v súčasnej slovenskej spoločnosti. Akoby bolo dnes na príťaž vlastenectvo a národná hrdosť. Patriotizmus, národovectvo sa už dlhodobo pod Tatrami nenosí.

Príkladom takejto politiky vládnych štruktúr, politických strán, treťieho sektora či predstaviteľov rôznych spoločenských oblastí je fakt, že všetky národne orientované médiá, ktoré vznikli po nežnej revolúcii, mali krátky život. Zanikli denníky Koridor, Slovenská REPUBLIKA, Nový deň, týždenník Slovenský národ, rádio Hviezda FM či televízia PATRIOT. Náklonnosť k národnej myšlienke ich diskvalifikovala, obmedzovala a vytlačala na okraj mediálneho priestoru. Nemohli si ani poriadne odhrýznúť z reklamného koláča. Na druhej strane tzv. mainstreamové, neoliberalne, multikulturálne médiá, ktoré sa netaja odmietaním podpory a ochrany slovenskej svojbytnosti, akoby mali na ružiach ustlané. „Ich“ podnikatelia ich živia a ak je málo peňazí, pomôže štát inzerciou z veľkých spoločností, v ktorých má svoje akcie. Tak sa stalo, že prežili len dve národne orientované periodiká. Jedno držíte v rukách, druhým je mesačník Extra plus. Dennodenne sa stretávajú s ekonomickými problémami a zápasia o prežitie.

Redakcia Slovenských národných novín sa rozhodla obrátiť sa s pomocou na svojich čitateľov. Prí-

PODPORTE AJ VY SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY!

pravila VÝZVU PRE PREDPLATITEĽOV A ČITATEĽOV o rozšírenie počtu predplatiteľov, a to formou atraktívnej súťaže o hodnotné knihy z Vydavateľstva Matice slovenskej a Vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov. Do Slovenských národných novín na prelome rokov 2012 a 2013 priložíme korešpondenčný lístok na objednávku predplatného.

Vyzývame a úctivo žiadame všetkých našich čitateľov a predplatiteľov, aby každý korešpondenčný lístok odovzdali blízkej osobe vo svojom okolí, ktorá si predplatné objedná a zašle poštou na adresu redakcie. Všetko je uve- dené na korešpondenčnom list-

ku. Poštovné vždy uhradí redakcia. Nový predplatiteľ môže na korešpondenčný lístok uviesť aj meno čitateľa, ktorý mu korešpondenčný lístok odovzdal. Prvých 50 dvojcíc (čitateľ + nový predplatiteľ) automaticky získa hodnotné publikácie. Je dôležité, aby korešpondenčný lístok dostala osoba, ktorá má o náš týždenník záujem a objednávka predplatného neskončí v odpadkovom koši. Takto podporíte šírenie dôležitej slovenskej, národnej myšlienky v čase politicko-ekonomickej globalizácie a odklonu od prirodzenej kultúrnej identity európskych národov.

Maroš SMOLEC
šéfredaktor

Ako a načo sa presadilo nepatričné pomenovanie „Slověn“ v slovenskej modernej historiografii Zbavme sa konečne čechoslovakistického balastu

(Dokončenie z 1. strany) - V tomto článku Dr. Polívka navrhol, aby sa v češtine namiesto dovtedy všeobecne užívaného termínu „jazyk staroslovenský“ – ktorým sa prepisovali v starých dokumentoch sa vyskytujúce výrazy jazyk slovan'sk' alebo slovjan'sk', ale aj jazyk sloven'sky – začalo písať „staroslovenský“. Uvedením tejto typicky a takmer výlučne českej grafémy „ě“ do transkripcie adjektíva označujúceho jazyk, ktorým kázali, učili a písali Konštantín a Metod, celkom nebadane sa tvorila určitá optická súvislosť medzi češtinou a týmto najstarším kultúrnym jazykom Slovanov, ktorými boli Slováci 9. storočia.

■ PODĽA CUDZIEHO DIKTÁTU

Tento úplne zbytočný a iracionálny návrh mladého žiaka pražskej slavistickej školy bez akejkoľvek vedeckej diskusie prijali a dôsledne uvádzali do českého jazyka prakticky všetci českí jazykovedci. Prišlo to totiž veľmi vhod rastúcim tendenciám českého národného obrodenia, ktorého vedúci predstavitelia práve začali intenzívne pracovať na tom,

aby dosiahli odsunutie Slovákov do úzadia národných hnutí, a tak mohli pripravovať pôdu pre svoje politické zábery jednotného „československého“ jazyka a národa. Cieľom týchto projektov bolo absorbovanie Slovákov z Uhorska, podobne ako to urobili s moravskými Slovákmi, na zveladenie českého národa.

Počnúc Poliaki Polívkova novota narazila postupne na kritické odmietnutie, takže jej používanie bolo dlho obmedzené iba na českú literatúru. Keď potom došlo k založeniu česko-slovenského štátu, ktorý sa hneď od svojho vzniku prejavil ako „československý“ – bez Štefánikovej rozdelovnice, ktorý bol zvýraznený aj v Pittsburskej dohode podpísanej prezidentom T. G. Masarykom –, Slovákom, ktorým bola hneď nanútená „československá univerzita“ v Bratislave, neostávalo nič iné ako prijať to, čo Praha diktovala. Slovenskí jazykovedci sa formovali výlučne na Pražskej škole, a teda museli písať o „staroslovenskom“ jazyku. A keď vznikla prvá Slovenská republika, Prahou odchovaní vedeckí pracovníci, ktorí si uvedomova-

li, že slovenská abeceda nepozná grafému „ě“, bojzljivo začali uvádzať ešte absurdnejší výraz „sloviensky“. Po najnovšej politickej zmene sa bojzlivý návrat prejavil v málo používaní formy „slov(i)ensky“.

■ BALAST PRAŽSKEJ ŠKOLY

Používanie týchto výrazov – ktoré nemajú ani z historického, ani z filologického hľadiska nijaké vedecké opodstatnenie – nijako neprispieva ani k presnosti, ani k jasnosti výkladu, ale vedie skôr k citeľnej konfúzií pojmov a nimi označovaných realít. Bolo by iba ziskom pre slovenskú vedeckú terminológiu, keby sa i slovenskí slavisti a iní vedeckí a publicistickí pracovníci konečne zbavili tohto historického balastu čechoslovakistickej Pražskej školy a nasledovali príklad všetkých ostatných slovanských kolegov adoptujúc výlučne jednoznačnú slovenskú terminológiu Slovan-Slovania-slovanský a Slováci-Slováci-slovenský. Na potrebné rozlíšovanie historických fáz vývoja stačia úplne – ako je to u iných národov – náležité adjektíva (najstarší,

starý, stredoveký a pod.). Túto jednoduchú, jasnú a historicky aj filologicky fundovanú terminológiu dôsledne používal vo svojich vedeckých a vulgarizačných dielach jeden z najsolídnejších znalcov najstarších slovenských dejín, profesor na Pápežskom orientálnom inštitúte v Ríme Michal Lacko (1920 – 1982) a používajú ju aj iní od Pražskej školy nezávislí slovenskí vedeckí pracovníci nielen v zahraničí, ale pomaly už aj na Slovensku.

■ BOJZLIVOSŤ

V podstate nejde tu ani tak o skutočný filologický problém ako skôr a najmä o následok historického faktu, že slovenský národ musel prežiť takmer tisíc rokov bez vlastnej národnej štátnosti, a preto vznikla v ňom, nevynímajúc ani jeho významných kultúrnych a vedeckých pracovníkov, akási vrodená bojzivosť pri vyjadrovaní sa o určitých historických skutočnostiach podľa vlastného uhla pohľadu, len aby nevyvolali kritiku alebo odpor zo strany cudzích, najmä susedných národov, ktoré nad nimi vládli.

Tibor Bartfay, Pribina

Nad krikľavou tendenčnosťou záverov niektorých mimovládnych organizácií zostáva rozum stáť Vedia ľudia z Amnesty International, o čom píšu svoje správy?

(Dokončenie z 1. strany) – Správa AI si všima aj stavby múrov, ktoré oddeľujú iné obyvateľstvo od Rómov. Uvádza napríklad bývalý múr v Starej tehelni v Prešove či v obci Ostrovany v okrese Sabinov. Pokiaľ hovorí o ste-

rilizácii rómskych žien a mužov, spomenuté sú prípady medzi rokmi 1970 – 1990, keď sa údajne také praktiky používali. Všimnime si slovo „údajne“ a tiež aktuálnosť doby... Ale vraj i teraz sa v niektorých krajinách EÚ, ako

na Slovensku, v Českej republike či Maďarsku, objavujú prípady rómskych žien, ktoré boli sterilizované bez ich súhlasu.

■ SPRÁVA AKO SPRÁVA...

O Slovensku síce AI nepíše, že by vláda politicky zasahovala proti Rómom, lenže vraj ani neprijíma opatrenia na zastavenie ich segregácie. V správe sa tiež píše o násilí páchanom na Rómoch. V období rokov 2008 až 2010 na Slovensku tvorcovia správy zistili až tri prípady protirómskeho násillia. Niektoré (koľko? – pozn. red.) z týchto činov boli potrestané súdmi.

V správe sa píše, že zamestnávateľia Rómov na Slovensku diskriminujú pre ich etnický pôvod. Dokonca aj Rómovia, ktorí úspešne doštudujú, sú diskriminovaní a majú len veľmi malú perspektívu umiestniť sa úspešne na trhu práce.

Pozornosť autori venujú aj na-

pätiu medzi Rómami a Nerómami v obci Žehra z novembra minulého roku, keď Občianske združenie Nová Žehra žiadalo poslancov NR SR, aby schválili novelu zákona, ktorá by im umožnila odčleniť sa od rómskej osady, z ktorej pochádza aj súčasný starosta. „Orgány obce Žehra sú absolútne nefunkčné. Ich predstavitelia s ohľadom na dosiahnutý stupeň vzdelania, pracovné skúsenosti, životné návyky, právne a ekonomické vedomie nedokážu vzhľadom na rozsah a náročnosť úloh zverených dnešnej samospráve tieto úlohy zvládnuť,“ napísali občania Žehry nerómskeho pôvodu poslancom Národnej rady SR v otvorenom liste.

■ DAJME IM ŠANCU!

AI vo svojej výročnej správe „rieši“ aj problémy s rómskymi osadami. Osady, ktoré vznikli na cudzích pozemkoch (teda nepatriaciach Rómom, ktorí

sa tam svojvoľne usídlili), nazýva AI „neformálnymi“ a v správe uvádza, že Rómovia v týchto osadách „čelia hrozbe núteného vysťahovania“. Podľa AI vraj Výbor OSN pre ľudské práva Slovensku pripomenul, že by malo posilniť svoje úsilie v boji proti rasistickým útokom najmä voči Rómom. (Mapa kriminality vražedných útokov Rómom voči nerómskemu obyvateľstvu by bola zrejme rasizmom.)

Nedávno sa M. Tkáč, predseda Matice slovenskej, vyjadril, že rasizmus je prejavom hlúposti. Ale aj neriešenie situácie svedčí o nemúdrosti. Preto treba poskytnúť Rómom pôdu ležiacu ladom, aby mohli pestovaním plodín a chovaním úžitkových zvierat pomôcť sebe i celej spoločnosti. Otázka je, či by podľa niektorých pseudo-humanistov v prípade úspešnej realizácie projektu na pozdvihnutie rómskej pracovnosti a sebaistočnosti nešlo o rasizmus...

VŠIMLI SME SI

Rómsky jedálny lístok obohatili poľské kone

Väčšina populácie na Slovensku nie je vegetariánska. Mäso je súčasťou potravinového reťazca na našom území odnepamäti. Jeho získavanie, spracovanie, predaj a požívanie má dávno stanovené chovateľské, obchodné, hygienické i etické pravidlá potvrdené štátnymi zákonmi a veterinárnymi normami.

Ak práve pred Vianocami každoročne pri spracovaní živých kaprov na porcie štedrovečerných rýb vnímame výstrahy pred týraním nemých tvorov, v niektorých oblastiach Slovenska (najmä na Spiši) sa vyskytuje jav, ktorý je taký šokujúci, že sa o ňom zle počúva i piše.

V médiách (a neboli to SNN – kvôli reakcii „demokratov“ z tretieho sektora) sa objavili správy, že „hladní“ sociálne vyčlenení obyvatelia niektorých spišských krajov zabijajú pre potravu kone (!!!) Od priekupníkov z Poľska dostávajú staré kone za rôzne protislužby. Poľskí priekupníci sa zbavia finančných nákladov za likvidáciu koní s poplatkami za smrťacie injekcie od veterinárov a spracovanie mŕtvych tel v kafilériách. Tunajší odberatelia sa dostanú k stovkám kilogramov mäsa, ktoré vedú distribuovať po svojom oko-

li. Princípom obchodu je barter – Poliáci dovezu starého živého koňa a objednávajú si za jeho dodanie určitú službu. Akú, nevedno... „Zákazník“ preberie dovezené zviera a urobí „zabijačku“, samozrejme bez veterinárneho dozoru. Je to brutálne a zákonom odporujúce vraždenie koní. Potom mäso rozpredá, či vymení za ďalšie protislužby od nemajetných osadníkov. Policia, ochrancovia zvierat i celá verejnosť sa s obavami pýtajú, kto bude ďalší v poradí...

Matica slovenská recept má. Ponúknuť nemajetným a sociálne neprispôsobivým občanom prácu. Nech obrábajú opustené polia. V rámci „podpornej“ politiky EÚ máme úhorov dost. Nech ich teda obrobia a dopestujú niečo „pod zub“ pre seba a pomôžu aj riešiť tento nekonečný spoločenský problém. Ale vedia ešte a chce sa im vôbec ťažko pracovať? Nato nech odpovedia slovenskí politici.

(rkh)

Foto: (se)

Podpredseda Spolku slovenských spisovateľov získal cenu odvahy Slovenský Nebojsa Drahoslav Machala

Veľký ruský básnik, divotvorca slov Velemír Chlebnikov denne meral krokmi stepné šíravy a pod žiariacimi hviezdami vnímal hĺbku vesmíru, napísané básne vkladal do veľkého vankúša, nosil ho so sebou a sníval poetické sny. Tento „predseda svetovej vlády a zemegule“, delil ľudí na vynálezcov a nálezcov.

Nálezcovia číhajú za rohom (je ich veľa), ak vynálezca (je ich málo) priniesie veľkú novú vec, odsotia ho a zmocnia sa vynálezu. Aj medzi nami je vynálezca, čo vynachádzal, objavoval, bojoval a nedal sa odsotiť.

Nominačný výbor pre udeľovanie ceny SLOVENSKÝ NEBOJSA za slovenskosť, nepoddajnosť a pravdivosť sa jednohlasne uzniesol, že nositeľom ceny za rok 2012 je Drahoslav Machala, novinár, spisovateľ, Hemingwayov stopár a organizátor. Vo hviezdnych chvíľach našej vlasti blčal vlasteneckým plameňom a zapáľoval ohníčky v srdciach po celej Rastislavovej a Svätoplukovej krajine. Pamätné sú najmä vatry zvrchovanosti horiace

v strede Európy pri Kostole svätého Jána v Kremnických Baniach. Ale aj tie čo zapáľoval v denníku REPUBLIKA, v Literárnom týždenníku a v Slovenských národných novinách, v Umeleckom odbore Matice

ČO INÍ NEPIŠU

slovenskej, ale najmä na vrchoch – na Donovaloch, kde z iskier čírodosti vyšľahol plameň myšlienok Kongresu slovenskej inteligencie, aby zapálil odvahu Slovákov k zodpovednosti samých za seba v nezávislom štáte.

Bol pri všetkých krokoch kzvrchovanosti, k samostatnosti, všade, kde bolo treba zreteľne obhájiť slovenskú slobodu. Aj socha kráľa starých Slovákov Svätopluka by vedela rozprávať, lebo oheň v srdci slovenského Nebojsa Drahoslava Machala nikdy nevyhasol: Štúr, Štefánik, Clementis, Matuška a Mináč súhlasne prikyvujú. Takéto je zdôvodnenie udelenia Ceny SLOVENSKÝ NEBOJSA, ktorou je obraz majstra Ondreja Zimku nazvaný Milenka Velemíra Chlebnikova (2012). Cenu

Drahoslav MACHALA

podpredsedovi Spolku slovenských spisovateľov odovzdali Ondrej Zimka a tajomníčka Spolku výtvarníkov Slovenska Mária Horváthová na záver výstavy Výtvarné paralely XI v galérii Silencium na Paneurópskej vysokej škole v Bratislave 7. decembra 2012.

(ms) – Foto: archív

Poklonkovanie zahraničným investorom

Roman MICHELKO

Je až povážlivé, ako sa naša pravica zasekla v bezduchom verifikovaní otrepaných fráz. Niekedy mi to pripadá ako absurdné dejá vu z čias spred roka 1989. Vtedy stačilo na úspešnú politickú kariéru naučiť sa zopár fráz z marxizmu-leninizmu a donekonečna ich bezducho opakovať. Dnes sme svedkami niečoho veľmi podobného. Naši pravičiarci si osvojili asi päť fráz, ktoré im vystačia na celú ich politickú kariéru. Zároveň sú univerzálnym liekom na všetky neduhy sveta, minimálne ekonomiky. Hlavnou ideou tohto „náboženstva“ je menej štátu – viac slobody. Teda štát má byť minimálny, má mať, samozrejme, minimálne dane – aspoň pre tých naj-

bohatších, a ak už nejaké dane musia byť, tak nech sú to tie nepriame. Tie si najbohatší ani nevšimnú, ale tí najchudobnejší sa im nevyhnú, lebo ich zaplata vo všetkých tovaroch a službách.

Ďalšia téza je extrémna flexibilita trhu práce – teda minimálny, najlepšie nijaký Zákonník práce. Iste, ak by naši zamestnanci mali postavenie otrokov, nadnárodné koncerny by sem asi priniesli nejakú prácu, otázne je, či je v poriadku, aby zamestnanci v 21. storočí boli takmer v postavení otrokov. V niektorých odvetviach sa k tomu približujeme. To, čo naša pravica ponúka, sa vo vyspelom svete nazýva preteky ku dnu. Cieľom tejto politiky je za kaž-

dú cenu získať investorov hoci aj s minimálnou pridanou hodnotou, vytvoriť im tie najlepšie podmienky, zapredať sa veľko-

KOMENTÁR

rysými investičnými stimulmi, daňovými prázdninami, nízkymi daňami a odvodmi a nízkymi nárokmi na ekologické kritériá ich výroby. Takýto investor potom príde, má disciplinovanú, kvalifikovanú a nízko nákladovú pracovnú silu a poberá pritom dlhodobé benefity počas desiatich rokov. Keď benefity pominú, a „vďaka“ mnohonásobne zvýšenej produktivite práce nie je možné dlhodobo držať úroveň mzdových nákladov na tej najnižšej úrovni,

tak sa investor zdvihne a odíde do Rumunska, na Ukrajinu či do Kazachstanu.

Naši pravicoví vševedkovia však vždy vedia, ako pomôcť. Výrok ekonomického „experta“ SDKÚ Ivana Štefanca, že U.S. Steel odchádza zo Slovenska pre nový Zákonník práce, je výrok, ktorý jednoznačne hraničí nielen s (politickou) krátkozrakosťou. Ich ideologická mantra – znižte dane, zflexibilnite (teda umožnite bezbariérové prepúšťanie) Zákonník práce, ešte viac okrešte sociálnu pomoc, aby ľudia nemali na výber a museli vziať akúkoľvek prácu za akýchkoľvek (nedôstojných) podmienok, nemôže nikoho súdneho presvedčiť. Problém je v tom, že toto je cesta do pekla. Ešte väčší problém je, že takmer niet politickej sily, a to nielen na úrovni nášho štátu, ale aj v rámci celej EÚ, ktorá by pochopila a pokúsila sa to zvrátiť. Namiesto toho štáty, minimálne v strednej Európe, medzi sebou súťažia vyššími investičnými stimulmi, nižším

daňovým zaťažením, väčšou flexibilitou na trhu práce, menej nákladnou a kvalifikovanou pracovnou silou. Ak majú naše komparatívne výhody byť založené len v podkladaní sa investorom, je to presne to najhoršie, čo môžeme robiť.

Osvietenější politici pochopili, že takáto politika nás môže akurát tak dostať na úroveň tretieho sveta. Preto chcú využiť teóriu komparatívnych výhod na to, aby vybudovali poznatkovo orientovanú spoločnosť, ktorej komparatívna výhoda je v produkcii výrob s vysokou pridanou hodnotou. Tento trend je citeľný aj v EÚ. Už dobrých desať rokov vyspelejší politici v Európe podporujú vysoko sofistikované výroby aj formou podpory centier excelencie, ktoré dokážu zabezpečiť svojim občanom dlhodobé komparatívne výhody pred ostatným svetom. Uvažovanie v podobnom smere je ďaleko za horizontom mentálnych schopností našich pravicových ideológov.

V Európe možno opäť vzniknú nové štáty

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

Mierové rozdelenie Česko-Slovenska pred dvoma desaťročiami sa stalo príkladom toho, že nie vždy musí pri vzniku nových štátov v Európe tiecť krv. Delenie nefunkčnej federácie pozostávalo z viacerých krokov, pričom okrem túžby slovenského národa konečne získať samostatnosť, veľa záležalo na postoji centralistickej pražskej byrokracie. To je nesporný fakt, ktorý nevyvráti ani snahy o romantizujúci spomienkový optimizmus. Kým slovenská časť federálnej republiky si samostatnosť nahlas vyvzdorovala, česká vláda i centrálné orgány v Prahe sa na delenie potichu pripravovali tak, aby Slovensko od januára 1993 ekonomicky i marketingovo ťahalo

za kratší koniec. Napriek všetkému, životaschopnosť samostatnej Slovenskej republiky sa ukázala v relatívne krátkom čase. Treba si tiež pripomenúť, že v tom čase nám dr-

POZNÁMKA

žali palce príslušníci viacerých národov, ktoré samostatnosť ešte nezískali, no viac či menej sa o ňu usilujú aj teraz.

Prílišná integrácia môže predznačovať postupnú dezintegráciu. Teraz nemyslíme na možný rozpad súčasnej Európskej únie, poukazujeme skôr na možnosť vzniku nových štátnych útvarov v rámci hraníc spoločenstva. V Španielsku prejavuje snahu o získanie samostatnosti Katalánsko,

ktoré má autonómiu, no dopláca centrálny vláde v Madride na iné regióny až 15 miliárd eur ročne. Keby sa osamostatnilo, bolo by siedmym najbohatším štátom Európskej únie, ak by bolo do Únie automaticky prijaté po oddelení sa od Madridu. Na Pyrenejskom polostrove sa o samostatnosť usiluje už dlhšie aj Baskicko, no v prípade Baskov je problematické nielen to, že ich územie zasahuje aj do Francúzska, ale i teroristická minulosť ich úsilia o vlastný štát.

Najviac sa bývalému deleniu ČSFR podobá situácia v Belgicku. Hoci jeho hlavné mesto Brusel je najdôležitejším sídlom úradov EÚ, samotný belgický štát je dlhší čas v kríze. Výrazom toho je aj

takmer dvojročná neschopnosť flámskych a valónskych politikov zostaviť funkčnú centrálnu vládu. Vzájomné obviňovanie sa Flámov a Valónov kto na koho dopláca, tiež živo pripomína situáciu v bývalom Česko-Slovensku. Navyše na rozdiel od našej bývalej situácie nie je Flámom a Valónom daná ani jazyková príbuznosť. Jedni hovoria po holandsky, druhí po francúzsky.

Deleniu sa možno nevyhne ani Veľká Británia. Už budúci rok sa má uskutočniť v Škótsku referendum o osamostatnení sa od Londýna. No a netreba zabudnúť ani na Taliansko, kde sa strana Liga Severu usiluje o rozdelenie štátu na dve republiky – severnú (bohatú) a južnú (chudobnejšiu). Tu však nejde o možné delenie na základe národného, ale iba ekonomického princípu. Ten je napokon vlastný aj vyššie spomenutým snahám, no ekonomická samostatnosť sa v nich prekrýva aj s pretrvávajúcou túžbou po sebaurčení viacerých národov západnej Európy.

GLOSAR
ANDREJA MIŠANEKA

EURÓPSKA
ÚNIA STOJÍ
NA KREŠŤANSKÝCH
ZÁKLADOCH?

ANO... VEĎ ČO
POVIE BRUSEL,
TO JE SVÄTÉ!

SPOZA OPONY

Otázka, prečo vlastne človek chodí do Viedne, môže sa zdať hlúpa – dnes je to samozrejmé, takéto otázky sa nekladú. Keď ju však položíte, môžete dostať množstvo odpovedí. Na to stačí sadnúť do autobusu. Alebo sa vracáť nočným vlakom do Bratislavy. Koľko ľudí, toľko odpovedí – Rakúsko ako keby s nami prerástlo. Viditeľne i neviditeľne, aj cez mnohoraké bankové spojenia. Predstavitel jednej z najväčších rakúskych bánk, ktorá začala podnikať hneď, len čo sa začali vo východnej Európe, na Ukrajine a v Rusku rútiť režimy, nedávno povedal, že také výhodné podmienky, rozumej zisky, ako mali zahraničné banky, a osobitne jeho rakúska banka, také zlaté časy neboli posledných dvesto rokov. Takých úrodných dvadsať rokov, ako mala jeho banka v Čechách a na Slovensku, v dejinách bankovníctva nebolo stáročia predtým a už sa to

opakovať nebude. Jeho banka založila teraz tam (v ČR) a tu (v SR) aj novú banku s dvojslabičným názvom – ešte stále jestvujú spôsoby, ako finančný svet môže novými odnožami tej istej banky získať peniaze od ľudí.

Prečo vlastne človek chodí do Viedne

Dušan D. KERNÝ

Nebrojím proti bankovníctvu. Len chcem povedať, že jeden malý štát s dobrou znalosťou psychológie svojich susedov sa stal nepochybne najväčším profitérom zmeny v stredoeurópskom priestore. V mnohom je to aj preto, lebo nemal zábrany, klapky na očiach, ktoré si nasadzujeme my. Lepšie povedané, ktoré nám nasadzujú ako koňovi či oslovi, aby nevybočil z cesty.

Tento postroj akoby už pat-

ril k pevnej výbave slovenského verejného života. Ale netreba ísť ani do Viedne, stačí počúvať reklamu v tunajšom rozhlasu, aby ste zistili, že bez veľkého mediálneho huku sa ľudová banka, ktorá prišla v rakúskom odevu Volksbank,

rópe, vrátane Slovenska. Môj otec bol síce riaditeľom banky, ale jeho synovské jablko sa žiaľ zakotúľalo od stromu ďaleko, no predsa len aspoň z čítania Financial Times možno pochytiť niečo o veľkom svete veľkých peňazí. A tak je zrej-

kej štátnej banke. Čo mi nie je jedno, ako sa straší všetkým ruským, ale v prípade, keď to robí niekto z Rakúska, je to v pohode. Mrzia ma tie klapky na očiach. Nezabudnem na nedávnu scénu v hlavnej zasadacej sále rakúskeho parlamentu, kde prítomní za účasti predsedníčky parlamentu a nedávneho spolkového rakúskeho kancelára pripravili standing ovation, potlesk postojácky mužovi, ktorého o. i. predstavili ako nedávneho, bývalého šéfa ruskej kontrarozviedky. Lebo posledná veta jeho prejavu vyznela v prospech vynikajúcich vzťahov medzi Ruskom a Rakúskom, o čom svedčí, že tam – v Rusku – už pôsobí 1 200 rakúskych firiem, od bank počnúc po malé a stredné podniky a on sa cíti vo Viedni ako doma. Aj ja sa cítim vo Viedni (napokon aj v Moskve) ako doma, lenže ja sem chodím, vyvalujem oči, keď vidím, ako to robia iní, ako sa to robí, ako sa treba obracať v dnešnej Európe, prinajmenšom strednej.

je zrazu v skupine Sberbank, čo je najväčší ruský finančný dom, ruská sporiteľňa. Teda ruský kapitál.

Rakúska matka vydala svoje východné dcéry za uchádzača z Moskvy a „naše“ médiá najväčšiu plochu venovali reklamným rozhovorom s predstaviteľmi rakúskej banky o tom, ako dobre je situovaná a pevne finančne riadená ruská banka, ktorej predávajú pobočky vo východnej Eu-

mé, že Čínska ľudová republika drží obrovskú časť zlatých a devízových zásob na svete, že Rusko je v tejto lige po Indii v poradí tretím štátom na svete. Čo všetko to hovorí v čase, keď Európska únia je obeťou dlhotrvajúcej krízy finančného kapitalizmu a politickej neviability Európskej komisie a štátov pomaly a iste sa drobiacej Európskej únie.

Je mi jedno, či nejaká banka patrí Rakúšanom alebo rus-

SEBAOBRAÑA

Bolo by to šokujúce, keby to bola pravda! Každý druhý Slovák, no i Čech by si vraj radšej pre budúci život vybrali inú krajinu než svoju rodnú vlasť. Vyšlo to podľa agentúrneho prieskumu, ktorý prebehol v lete tohto roku na vzorke dvoch tisíc respondentov. Spoločnosť GfK v otázkach ľudí vyzvala, aby spontánne uviedli konkrétnu krajinu, ktorú by si vybrali, ak by sa mohli rozhodnúť, kde by chceli žiť.

Vytúžené
vysťahovalectvo

Z ankety vyplynulo, že Slovákov a Čechov to láka najviac na Západ do ekonomicky vyspelejších štátov. Najatraktívnejšie krajiny pre život sú vraj USA, Anglicko, Nemecko a Rakúsko. Pokiaľ pre Slovákov je vo veľkej miere lákavý život aj v Českej republike, Česi by si Slovensko ako ideálnu krajinu pre život volili už menej. Ďalšími zaujímavými krajinami pre našincov sú Svajčiarsko, Kanada, Austrália, ale aj južné krajiny Európy ako Taliansko a Francúzsko.

Treba vidieť za podobnými, štatisticky vysokými číslami najmä problémovú ekonomiku a slabú morálku spoločnosti? Je pravda, že Slovensko zaspalo na vavrínoch? Niektorí hovoria, že po úspešných rokoch reforiem a priťahovania investorov nastalo obdobie úpadku a podnikateľského temna posilneného krízou. Ale vari tá kríza nie je aj v krajinách, kam by sa mladí chceli vysťahovať? Hm...

Iba 48 percent ľudí zo Slovenska a z Česka by zostalo lojalných voči štátu, kde sa narodili a kde aj momentálne žijú. Zväčša takú ochotu uvádzali starší ľudia. Naopak, mladí ľudia chcú chodiť po svete v túlavých topánkach a oveľa viac ich láka život v zahraničí. Iba 32 percent mladých Slovákov vo veku do 29 rokov by zostalo žiť na Slovensku a iba 28 percent mladých Čechov by si zvolilo pre život Českú republiku.

„Život za hranicami tiež oveľa viac láka v oboch krajinách mužov a ľudí bez záväzkov. Lepšie vyhladky mimo domova tiež vidia ľudia, ktorí pracujú v súkromnom sektore, a tí, ktorí sú nespokojní so svojim osobným príjmom,“ komentuje situáciu Anna Buzinkayová, ktorá v spoločnosti GfK zodpovedná za prieskumy v oblasti retailu a spotrebného tovaru.

Takéto agentúrne prieskumy síce hovoria, že vyše 70 percent z nás je hrdých na svoje slovenské občianstvo, no má to zádrh. Sme hrdí, ale nechceme na Slovensku žiť. Podľa prieskumu by až polovica z našich občanov rada žila v inom štáte. Medzi mladými znechutenie dosahuje až takú mieru, že zo Slovenska by ich odišlo viac ako dve tretiny. Otázka znie: Je pravda, že vyše sedemdesiat percent mladých ľudí by sa zo Slovenska odsťahovalo? Druhá otázka znie: Prečo?! Tretia otázka: Ako je možné, že práve mnoho mladých vari aj v súvislosti s celkovou krízou sa na Slovensko vracia? Štvrtá otázka: Nie sú podobné citované prieskumy (na slabej vzorke) iba manipulačnými dezinformáciami?!

(rkh)

Slovenskom sa šíria dezinformácie o maďarskej menšine na juhu
Klamstvá, prekrúcanie faktov a zavádzanie

Ivana HORNÁ – Grafika: www.madari.sk

Prednedávnom sa na internete objavila webová stránka www.madari.sk a v rovnako dezinformačnom duchu sú vydávané aj knižné publikácie, ktoré sa chcú votrieť do priazne neinformovaného a naivného obyvateľa Slovenska. Autori stránky Okružly stôl Maďarov na Slovensku a Fórum inštitút vyhlasujú, že sa usilujú o podávanie vyvážených informácií.

Napriek tomu asi ťažko dnes nájdeme médium, v ktorom by sa na takom malom priestore našlo toľko klamstiev, prekrúcania faktov a zavádzajúcich údajov. Najväčším problémom autorov stránky je, že si neuvedomujú, na akom labilnom a falošnom základe stojí ich propaganda a akým scestným smerom sa uberá. Požiadavky predstaviteľov maďarskej menšiny sú síce pre túto minoritu, ale aplikujú sa na južnom Slovensku, kde žije aj slovenské obyvateľstvo, ktoré je zásadne negatívne ovplyvňované týmito požiadavkami a ich naplňaním. Internetová stránka chce uviesť do života terminológiu, ktorá už nestavia občanov maďarskej národnosti do pozície menšiny, ale ju chce za každú cenu posunúť do rovnocenného postavenia s majoritou. Už nepoužíva termín menšinový, ale regionálny jazyk, namiesto menšiny zavádza pojem komunita a ako sama priznáva, Maďari opatrne používajú aj pojem autonómia, ktorú nazývajú samospráva.

■ MANÉVRE S DVOJJAZYČNOSŤOU

„Niektorí Slováci si myslia, že boj za dvojazyčnosť je len zastierací manéver na vytlačenie slovenčiny z verejného života... Takéto ciele však hnutia, usilujúce sa o dvojazyčnosť, nikdy neprezentovali, práve naopak, zdôrazňovali, že dvojazyčnosť nie je namierená proti slovenčine,“ píše sa na stránke. V roku 2010 však vyhlásil L. Pék, predseda Združenia maďarských pedagóg-

gov, „že treba zmeniť zákon o štátnom jazyku. Učiteľom pridal zbytočnú agendu, keď každodenné zápisy z vyučovania musia robiť dvojazyčne“. Okružly stôl Maďarov na Slovensku pripomienkoval v roku 2011 návrh zákona o menšinových jazykoch: „... Kultúrne a výchovno-vzdelávacie podujatia sa môžu uskutočniť v jazyku menšiny. V takom prípade sa sprievodné uvádzanie programov uskutočňuje len v jazyku menšiny.“ V septembri tohto roku sa vyjadril splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny L. Nagy (Most – Híd), že by školám pomohlo, ak by prišlo k úprave príslušných ustanovení školského zákona. „Malo by sa v nich jasne definovať, ktoré typy dokumentácie na školách sa majú viesť dvojazyčne a ktoré je možné viesť len v jazyku národnostných menšín.“

Dôkazom sú aj stále sa množiace informácie maďarskej menšiny bez uvádzania slovenčiny, množstvo podnetov na absenciu štátneho jazyka v informáciách na južnom Slovensku prichádzajúcich na ministerstvo kultúry. Pravidelné sťažnosti Slovákov už dlhé roky odznievajú aj na občianskych stretnutiach v Šuranoch. Autori návštevníkov stránky presvedčujú, že pre Slovákov nie je nevýhodná dvojazyčnosť: „Slováci, ktorí neovládajú maďarčinu alebo týmto jazykom nechcú hovoriť, môžu ďalej čítať slovenské nápisy a komunikovať po slovensky, nikto z občanov nie je nútený používať maďarčinu.“ Ne-

vsvetľujú však už, kto bude komunikovať v úradnom styku v maďarskom jazyku v obciach s 85 percentami Slovákov a v prípade vzniku „maďarských“ samospráv s ešte nižším percentom maďarských obyvateľov. Súčasný zákon o menšinových jazykoch a nariadenie vlády o zozname obcí nariaďuje napríklad aj v obciach s 88 percentami Slovákov zabezpečovať komunikáciu aj v maďarskom jazyku. Inak hrozí finančná pokuta.

■ OBMEDZENÁ LEGITIMITA?

Na otázku čitateľa, prečo by Maďari chceli samosprávu, je na stránke odpoveď: „... slovenskí úradníci a poslanci ... nemajú legitimitu (!), aby rozhodovali ... v oblasti financovania kultúry... niektorí však považujú za dobrý nápad posilniť právomoci miestnych komunit, samosprávy či vytvoriť vyššie celky, ktoré chránia a presadzujú záujmy obyvateľstva regiónov...“

V praxi by to znamenalo, že v obciach, kde tvorí slovenské obyvateľstvo menšinu, vznikne ďalšia „maďarská“ samospráva. Tam, kde sú Slováci vo väčšine, bude zriadená nová „maďarská“ samospráva. Tým sa v obciach so slovenskou menšinou maďarská právomoc posilní a v obciach so slovenskou väčšinou vytvorí.

„Maďari na Slovensku, ... ich politické strany nikdy v programe nemali ani požiadavku územnej autonómie, zatiaľ totiž neprebela

žiadna spoločenská diskusia v rámci komunity, akú samosprávu by si Maďari želali a prečo. Táto otázka sa im podsúva z radov slovenských nacionalistov,“ píše sa inde na internetovej stránke. Ako vieme, v Komárne sa 8. januára 1994 stretlo asi tritisíc predstaviteľov samospráv z južného Slovenska, z ktorého vzišiel dokument so žiadosťou o uznanie zvláštneho právneho postavenia maďarskej menšiny. Maďarský menšinový historik L. Szarka o ňom napísal: „... uznesenie komárňanského zhromaždenia sa v princípe zasadzovalo o vytvorenie územnej autonómie oblastí s etnickými špecifikami...“

Zástupcovia maďarskej menšiny si musia uvedomiť, že príslušníci tohto etnika nežijú izolovane od slovenského obyvateľstva, ani v národnostných getách, a preto sú povinní dodržiavať zákonné normy týkajúce sa majoritného obyvateľstva.

Slováci nerozlučne patria k medznikom a ku kľúčovým udalostiam bývalého Uhorska
Nemáme dôvod velebiť stavovské povstania ani ich vodcov

Dušan D. KERNÝ – Ilustrácia: archív

Slováci svojou nezdotateľnou vnútornou energiou, pružnosťou a osobitosťami zanechali v dejinách širšieho stredoeurópskeho priestoru hlboké stopy. Naše dejiny nie sú len dejinami plebejcov, ale v nich majú náležité miesto aj dejiny šľachtických rodov a významných osobností. Slovensko patrí k starým kultúrnym oblastiam Európy. Toto sa hovorí okrem iného v úvode knihy Dejiny Uhorska a Slováci.

Dobová ilustrácia stavovských povstaní na Slovensku.

Je to po prvýkrát ucelená kniha o dejinách mnohonárodnostného štátu, ktorého súčasťou tvorila takmer desať storočí aj naša vlasť a tristo rokov bolo naše súčasné hlavné mesto Bratislava aj hlavným mestom Uhorska, konštatuje sa v knihe. V minulosti bolo viacero pokusov napísať dejiny Uhorska, ale išlo len o kratšie časové etapy – až teraz vychádza syntéza, ktorá mapuje medzníky a kľúčové dianie Uhorského kráľovstva, konštatuje vydavateľ, píšuc, že renomovaní autori Vladimír Segeš a Ivan Mrva sú prvorazcami – a tí to nikdy nemajú ľahké.

■ NACIONALISTICKÁ HYSTÉRIA

V čase, keď sa do popredia dostalo úsilie rímskokatolíckej cirkvi v Košiciach, aby sa Katedrála sv. Alžbety nemenila na priestor nacionalistických a iredentistických demonštrácií a prejavov, nás mimoriadne zaujalo, ako kniha „prvorazcov“ hodnotí obdobie prelomu storočí. Vtedy, v roku

1906, preniesli do Košíc z Turecka kosti Františka II. Rákociho, jeho matky Heleny Zrínskej a nevlastného otca Imricha Tököliho, predstaviteľov protihabsburského odboja. „S veľkou

AKTUÁLNE

podporou štátu sa budovali historické mýty, hlavná pozornosť sa venovala vykresávaniu idealizovaného historického hrdinu najmä z Františka II. Rákociho, rozpútala sa maďarská vlastenecká hystéria – úrady dostali pokyn posvietiť si na tých, ktorí by smútok nezachovávali.“ Deň uloženia pozostatkov do hrobky v košickom chráme bol totiž vyhlásený za „národný smútočný deň“.

Čo to v roku 1906 znamenalo, o tom kniha Dejiny Uhorska a Slováci o. i. hovorí: „Maďarská politická elita a žurnalistika vytvorili pre Slovákov osobitnú stupnicu triedenia – každý vzdelaný Slovák, ktorý verejne hovoril

svojím jazykom, bol označený za pansláva, keď aj spieval v rodnom jazyku, bol otvorený pansláv, a keď vyzýval krajanov, aby sa nebalí hovoriť po slovensky, bol označený za panslávského agitátora. V prípade, že sa úradnou cestou dožadovať dodržiavania národnostného zákona, označili ho za panslávského extrémistu – a to znamenalo represálie – prvou obeťou sa stal mladý kaplán v Dóme sv. Martina v Bratislave, keď vo voľbách dosiahol poslancový mandát. Obžalovali ho z poburovania a cirkevné úrady mu pohrozili zákazom pastoračnej činnosti. Slovenského poslanca Ferdinanda Jurigu, ktorý bol zvolený v Stupave, za dva články v Katolíckych novinách odsúdili na dva roky žalára. Podobne suspendovali v máji 1906 z kňazského úradu a aj z hodnosti kňaza a zatkli a väznili Andreja Hlinku. Cirkevná časť sporu sa riešila až vo Vatikáne, v pápežskej kúrii, napriek tomu si Hlinka odseďel vo väzení 30 mesiacov. Úrady v šikanovaní a prenasledovaní Slovákov nepoľavovali.“

■ MASOVÝ EXODUS

Neboli to ojedinelé alebo krátkodobé prejavy – koncom 19. storočia pri zámkoch vojska a žandárov zabil vyše pol stovky ľudí, kampaň a parlamentné voľby vošli do dejín pod označením druhé tatárske plienenie. Pod rôznymi zámenkami vyhlásili okolo desať tisíc hlasov za neplatných, znemožňovalo sa voliť celým ob-

ciam. Napríklad v Dlhom Poli vyhlásili karanténu a dedinu na niekoľko dní zablokovalo vojsko, hoci tam nebola nijaká epidémia. Boli to zároveň roky, keď sa z Uhorska vystaňovali za prácou a chlebom státisíce ľudí, zväčša Slovákov.

„Do začiatku prvej svetovej vojny sa v Amerike usadila bezmála tretina slovenského národa,“ konštatujú autori knihy Dejiny Uhorska a Slováci. Poskytujú v nej pomerne rozsiahly prehľad o maďarizácii a pomadařčovaní a Aponyho zákonoch, uvádzajú dokumentárne, že maďarské obyvateľstvo tvorilo v Uhorskom kráľovstve menšinu. Rozoberajú ustavičné úsilie o násilné pomadařčovanie a tuhú maďarizáciu školstva. Čenná je faktografia okolo masakry v Černejovej, ako aj pripomenutie faktu, že priamo následník trónu uvažoval o premene monarchie na federatívny štát národov, čo malo zlomiť hegemoniu Maďarov. Pokiaľ ide o slovenskú otázku, vybral si za svojho poradcu Milana Hodžu.

„Budúcnosť hegemonie Maďarov v Uhorsku ohrozoval priamo následník trónu František Ferdinand, a preto za ním v marci 1913 aj prišla delegácia Slovenskej národnej strany,“ píše autori. Vyvracajú aj predstavu, že národ bol na pokraji agónie. „Bol životaschopný, mal dostatok síl na prekonanie nepriaznivých okolností – napríklad náklad slovenských novín v priebehu jedného desaťročia vzrástol päťnásobne.“

Vlastné bývanie dosť často znamená splácanie úverov až do dôchodkového veku

Máme druhé najdrahšie hypotéky v eurozóne

Oto BALOGH – Foto: investujeme.sk

Slabo rozvinutý trh so štátnymi nájomnými bytmi a chýbajúce tzv. štartovacie byty mladým rodinám znamenajú, že pre Slovákov je úver od banky často jedinou možnosťou, ako získať strechu nad hlavou. Nasporiť si na vlastné bývanie v prijateľnom časovom horizonte je totiž pri našich platoch prakticky nemožné. Úvery na nehnuteľnosti tvoria tri štvrtiny úverov domácností a pravidelné splátky hypotekárneho úveru, ktorý je najčastejšou formou riešenia problémov s bývaním, výdatne zaťažujú rodinné rozpočty.

Mnohí Slováci si však po hypotéke nedovolia siahnuť pre nízke zárobky, keďže priemerná výška hypotéky na zaobstaranie vlastného bytu je asi 46 tisíc eur, lehota jej splácania 25 – 30 rokov a priemerné mesačné splátky 250 – 405 eur v závislosti od výšky hypotekárneho úveru. Aj preto až 52 percent Slovákov vo veku 25 – 34 rokov býva s rodičmi. Svoju bytovú otázku si v priemere začínajú riešiť vo veku 31 rokov.

■ NESLÁVNE PRVENSTVO

V rozmedzí rokov 2008 – 2010 splácali Slováci najdrahšie hypotéky v rámci celej eurozóny. Priemerná 5,5-percentná úroková sadzba slovenských hypoték bola o takmer dve percentá vyššia ako európsky priemer. Najnižšie úrokové

sadzby (v percentách) mali Fínsko (2,83) a Luxembursko (3,08). Nižšie ako na Slovensku boli dokonca aj v štátoch EÚ najviac postihnutých dlhovou krízou (tzv. štáty PIIGS) – v Portugalsku (3,26), Taliansku (3,32), Írsku (3,48), Grécku (3,97) a Španielsku (3,49). Po vypuknutí dlhovej krízy v roku 2009 začal objem poskytnutých hypoték v štátoch eurozóny klesať, ale u nás bol trend opačný a objem hypoték rástol. Banky na Slovensku získavali stále viac hypotekárnych klientov a nič ich nenútilo znižovať úročenie hypoték

■ NIČ NOVÉ POD SLNKOM

Situácia sa z nášho pohľadu výraznejšie nezmenila ani v roku 2011. Úročenie úverov kleslo nielen v euro-

zóna (3,25 percenta), ale aj v niektorých štátoch PIIGS – v Írsku na 3,19, v Taliansku dokonca na 2,94 percenta. Stúplo len v Portugalsku (3,70) a Grécku (4,28). Slovensko so 4,77-percentným úročením úverov padlo na druhé miesto a prepustilo prvenstvo Cypru (5,31). Najlacnejšie úvery v eurozóne v roku 2011 mali Luxembursko (2,28), Fínsko (2,44) a Rakúsko (2,92). Podľa aktuálnych údajov z tohto roku sú priemerné úroky úverov na bývanie (pri päťročnej fixácii) v rámci eurozóny 3,72 percenta. Najnižšie úročenie (v percentách) majú Fínsko (2,02), Portugalsko (2,06), Luxembursko (2,07), Írsko (2,86) a Rakúsko (2,90). Úvery na bývanie sú v Taliansku úročené 3,25 a v Grécku 3,34 percenta. Ako vidno z týchto údajov, v oblasti úročenia úverov na bývanie neplatí úmera – zdravá ekonomika rovná sa nízke úroky. Potvrzuje to aj 5,13-percentné úročenie úverov Slovákov, ktoré je opäť druhé najvyššie v eurozóne a je len o jednu stotinu percenta nižšie než na Cypre. V máji tohto roku dokonca stúpla úroková sadzba hypoték na Slovensku na 5,4 percenta ročne.

■ NAŠE DRAHÉ ÚVERY

Neznie to práve logicky, ale faktom je, že štáty s ďaleko horším stavom ekonomiky a vyšším zadlžením majú úvery na bývanie lacnejšie ako na Sloven-

sku. Predstavitelia bánk na Slovensku majú poruke hneď niekoľko odpovedí. Naše banky sa financujú drahšie než napr. nemecké či rakúske, máme nízke príjmy, vyššiu nezamestnanosť, horšiu ekonomickú situáciu, nízku vymožitelnosť práva, rizikovejších klientov. Porovnanie s Nemeckom či s Rakúskom by sedelo, ale prečo sú lacnejšie hypotéky napr. v štátoch PIIGS, ktoré majú mizerné ratingy, vyššiu zadlženosť i nezamestnanosť (napr. v Španielsku 25-percentnú) a vysokorizikových klientov? Odpoveď sa možno skrýva v údajoch o ziskoch bánk na Slovensku v ostatných rokoch. V období 2008 – 2010 zarobili 1,449 mld. eura, v roku 2011 bol ich čistý zisk 674 mil. eur a objem všetkých úverov na bývanie dosiahol 36,4 mld. eura. Hypotekárny trh na Slovensku ovládajú tri banky – Slovenská sporiteľňa, VÚB a Tatrabanka, ktoré si konkurujú najmä výškou úveru v pomere k založenej nehnuteľnosti a prefinancujú aj 100 percent ceny nehnuteľnosti. A náklady na 100-percentné prefinancovanie sú vyššie ako na 60-percentné, teda hypotéka je drahšia. Banky na Slovensku žijú z úrokov a poplatkov a súdiac podľa ich ziskov nežijú si zle. Zisky z úrokov tvoria 80 a z poplatkov 20 percent ich príjmov. Možno v tom tkvie tajomstvo drahých slovenských hypoték.

POZNÁMKA

Po Portugalsku, Írsku a Grécku začiatkom decembra aj Španielsko oficiálne požiadalo Európsku úniu o pomoc na záchranu svojich bánk. Zoštatnené španielske banky – Bankia, Banco de Valencia, Catalunya Caixa a Nova Galicia – by mali dostať z európskeho záchranného mechanizmu na svoju rekapitalizáciu 37 mld. eur a štátna konsolidácia agentúra pre správu problémových aktív ďalších 2,5 mld. eura.

Správy na infarkt

Časy, keď španielske ministerstvo hospodárstva označovalo úvahy o pomoci bankám za lož, sú nenávratne preč.

Ministri financií eurozóny sa na pomoci Španielsku dohodli pomerne rýchlo. A niet sa čomu čudovať. Španielska ekonomika je asi dvojnásobne väčšia než ekonomiky Grécka, Portugalska a Írska dokopy, takže eskalácia jej problémov a prípadný odchod Španielska z eurozóny by pre Úniu predstavoval vážny problém. Pôvodné úvahy o pomoci španielskym bankám sa pritom spájali so sumou asi 100 mld. eur. Zdá sa, že opäť všetko beží podľa osvedčeného scenára. Menej zodpovedný hospodár zrazu potrebuje 100 mld. eur. Európsky daňový poplatník, slovenského nevynímajúc, konfrontovaný s neustálym uťahovaním opaskov, je z takejto správy na infarkt. Po tom, ako sa ukáže, že to nebude 100, ale len 60 či 40 mld. eur, zaleje daňovníka vlna šťastia z poznatku, že ušetril. Až do takej miery, že uvažuje o navrhnutí EÚ na Nobelovu cenu za ekonomiku. Zrazu si však uvedomí, že tá sa získava za významné ekonomické počiny, medzi ktoré rozhodne neplatí odsúvanie problémov, podporovanie nedisciplinovaných, kupovanie si času a trestanie disciplinovaných. Teda to, čo sa v EÚ deje. Mimochodom, Nobelova cena za mier, ktorú Únia nedávno dostala, má pomerne trpkú pachuť. Lebo mier vyzerá asi inak ako masové demonštrácie v metropolách Grécka, Španielska, Portugalska, Talianska, Francúzska či Slovinska.

Dôveryhodnosť európskych inštitúcií rozhodne nezvyšuje ani najnovší rozsudok Všeobecného súdu Európskej únie (súčasť Súdneho dvora EÚ). Ten odmietol sprístupnenie informácií z dvoch spisov zo zasadnutia Európskej centrálnej banky (ECB), ktoré požadovala novinárka agentúry Bloomberg News. Tie mali potvrdiť podozrenie, že ECB vedela o zatajovaní skutočnej výšky gréckeho štátneho dlhu pri prijímaní Grécka do EÚ. Súd svoje rozhodnutie odôvodnil konštatovaním, že zverejnenie takejto informácie by ohrozilo dôveru verejnosti v správne smerovanie hospodárskej politiky EÚ a Grécka. Nečudo, veď úradujúci šéf ECB M. Draghi bol štyri roky viceprezidentom banky Goldman Sachs International, výdatne asistujúcej gréckym politikom pri machináciách s informáciami o reálnom stave gréckej ekonomiky.

Oto BALOGH

Stovky až tisícky pracovných miest sa ponúkajú – doslova trčia štátu priamo pod nosom

Rozhodli sme sa hľadať ihlu v kope sena

Ivan BROŽÍK – Ilustrácia: internet

Štúdiá publikovaná v časopise American Journal of Epidemiology ukázala, že ak človek strávi v práci viac ako osem hodín, zvyšuje sa jeho riziko na srdcovo-cievne ochorenia o 40 až 80 percent. Po vyše jedenástich hodinách v práci zvyšuje sa riziko výskytu týchto ochorení až o 67 percent. Mnohí úradníci a funkcionári na Slovensku by preto mali byť štatisticky už dávno mŕtvi. Niektorí sú totiž schopní zastať aj desiatku funkcií, päť-šesť pracovných pozícií alebo mať niekoľkonásobné pracovné úväzky.

Ak by sme takúto, nezriedkavú kumuláciu práce prepočítali na počet chýbajúcich pracovných miest na Slovensku, dostali by sme sa k pozoruhodnému zisteniu. Nezamestnanosť na Slovensku by možno vyjadrovalo iba jednociferné číslo.

■ PÚCHOVSKÝ REKORDMAN

Slovenské národné noviny sa nijako nechcú dotknúť nateraz stále dobrého mena a povesti púchovského primátora Karola Janasa. Ani nijako nenaznačujú, že by porušoval zákon, naopak sú si vedomé, že koná v súlade s doteraz platnými paragrafmi na Slovensku. A práve v nich sa skrýva studnica netušených možností a prekvapení pre náš trh práce. Pán Janas napríklad – a ide skutočne len o príklad – stíha „popri riadení štyridsaťtisícového mesta výučbu na troch vysokých školách. Na dvoch z nich pritom pracuje na plný úväzok. To však nie je všetko. Pôsobí aj ako poslanec trenčianskej župy, futbalový funkcionár a v septembri sa stal aj členom dozornej rady Ústavu pamäti národa. Riadi aj zväz protifašistických bojovníkov v meste“. Citát pochádza z autorskej dielne Hospodárskych novín. Pre stručnosť – pán Janas zastáva celkovo osem pracovných pozícií, z toho niektoré na plný úväzok.

■ ZHOVIEVAVÁ LEGISLATÍVA

Práca úradníkov, ktorí majú popri svojich povinnostiach pre štát a samosprávy viacerých iných úväzkov – obľúbené sú napríklad pozície v dozorných radách aj štátnych

podnikov – sa nijako zákonom obmedzovať nebude. To predpokladá ministerstvo práce. Argumentuje tým, že je na posúdení každého nadriadeného, aby vedel ohodnotiť kvalitu odvedenej práce niekoľkonásobným úväzkom. Iba minister školstva Dušan Čaplovič oznámil svoj zámer limitovať kumulované úväzky pedagógov. Čo teda z toho vyplýva? Napríklad aj to, že štát má vo svojej administratívnej sieti, respektíve v samospráve, ale aj v dozorných radách rôznych firiem dostatok pracovných pozícií, ktoré by mohli obsadiť vhodní kandidáti z ponuky terajších nezamestnaných a evidovaných na pracovných úradoch.

■ RING VOLNÝ

Nútené živnosti, dohoda o vykonaní práce či dohoda o pracovnej činnosti sú na Slovensku najčastejšími formami neštandardných pracovných úväzkov. V čase krízy ich počet stúpa, sú totiž pre zamestnávateľov jedným zo spôsobov ako ušetriť. Vyplýva to z výsledkov medzinárodného výskumu o prekérnej práci, teda práci za zníženej pracovnoprávnej ochrany a za nižšie mzdy, ktorého slovenskú časť spracoval Stredoeurópsky inštitút pre výskum práce. Nezamestnaný totiž nemá na výber a už vôbec nie je v pozícii toho, kto si môže klásť podmienky, vrátane tých pracovných. Nezamestnaný musí užiť seba a svoju rodinu tak, ako je to len trochu možné. Neraz aj v rozpore so zákonom. A často v protiklade s dobrými mravmi. Takito zamest-

nanci majú neskôr iba obmedzený prístup k sociálnej ochrane, napríklad v dôchodkovom veku alebo v počas choroby.

■ PROTIEURÓPSKY TREND

Existujú krajiny, v ktorých sa čiastočné úväzky stali národnou pracovnou kultúrou. Typickými predstaviteľmi sú Holandsko a Švédsko. V Holandsku, Belgicku a Dánsku je vyše 80 percent spoločností a firiem, ktoré zamestnávajú ľudí na čiastočný úväzok. V týchto krajinách je vyššia šanca, že nájdete zamestnancov na čiastočný úväzok aj na vyšších pracovných pozíciách, najmä v Holandsku. Tieto krajiny teda idú cestou, ktorá zjednoduší znie

– na jedno pracovné miesto sa vojdú aj dvaja zamestnanci. Samozrejme, že to má pozitívny vplyv na trh práce a na štatistiky nezamestnanosti. Na Slovensku, zdá sa, je trend úplne opačný. Na niekoľko pracovných miest, vrátane plných úväzkov, nám stačí jeden Batman. A na trhu práce vyše 14 percent obyvateľov v aktívnom veku čaká na šancu. Samozrejme, pre štát predstavujú druhotné nákladové položky. Tak by teda ten štát mal podumať, že to ide kdesi aj inak. Jediné, čo by si vyžiadalo takéto riešenie, je likvidácia rodníckarstva, kamarátskych väzieb a stranického protekcionizmu. A to znamená v našich podmienkach, žiaľ, strašne veľa!

Hovoríme s Andrejom Dankom – novým predsedom Slovenskej národnej strany

Vlastenectvo treba povýšiť nad „kolenačkovú“ politiku voči Bruselu

Začiatkom októbra tohto roku sa stal na žilinskom sneme novým predsedom Slovenskej národnej strany, keď vo voľbách nemal protikandidáta. Do čela národnarov ho zvolilo 153 zo 156 delegátov snemu. „S hrdosťou a so ctou som prijal výzvu byť predsedom najstaršej politickej strany,“ povedal vtedy Andrej Danko, ktorý delegátom snemu predstavil víziu silnej národnej a zjednotenej SNS s orientáciou na nové komunikačné prvky a pri výstavbe strany s upriamením pozornosti najmä na mladých ľudí z praxe. S novým predsedom SNS hovoríme o tom, ako sa mu darí presadzovať predstavy a volebné tézy do praxe.

Zhovárал sa Roman MICHELKO – Foto: SNN

● **Pochádzate z Revúcej, teda z mesta prvého slovenského gymnázia. Formovalo vás prostredie tohto gemerského mestečka?**

Je pochopiteľné, že toto prostredie ma formovalo. Najmä však osobnosť Štefana Marka Daxnera – všetky závažné dokumenty ako Memorandum, zriaďovateľské listiny Matice či založenia SNS nesú odtlačok pera Š. M. Daxnera. Bol to človek, ktorý pochádzal z Tisovca a celý život zasvätil národnému boju. Okrem toho som študoval na prvom slovenskom gymnázii Martina Kukučína, takže som bol denne konfrontovaný s touto významnou osobnosťou slovenskej literatúry, samozrejme vedel som aj o ďalších významných absolventoch nášho gymnázia. Najmä naše slovenčinárky – panie učiteľky Krajčová a Blahová – nám vštepovali hrdosť na to, že sme z Gemera.

● **Pred dvoma rokmi ste vstúpili do najvyššej politiky, a to hneď na post prvého podpredsedu strany. Predtým ste však neboli ani poslancom, ani inak stranicky známym politikom. Druhá vec je, že svoju šancu ste využili a stali ste sa jednou z dvoch mediálne najznámejších tvárí strany. Kedy ste vstúpili do SNS a za akých okolností ste sa stali podpredsedom? Aká teda bola vaša cesta k najvyšším stranickým pozíciám v SNS?**

Prvé dotyk s politikou som získal v roku 1998, keď som pracoval v kancelárii ministra obrany Jána Šitka; práve vtedy som naplno nahliadol do politickej kuchyne. Videl som do vzťahov medzi výkonnou mocou a, samozrejme, hlboko som vnímal aj stranické zázemie politiky. Potom som sa však venoval svojej osobnej právnickej kariére, vybudoval som si prosperujúcu advokátsku kanceláriu a až v roku 2007 som oficiálne vstúpil do SNS. Mój motiv bol veľmi jednoduchý – som človek z praxe, ktorý sa sám vypracoval, a niektoré veci v reálnej politike mi už veľmi prekážali, nedokázal som sa na to iba tak dívať. Nechcel som len doma nadávať a frľať. Ak chce človek niečo skutočne zmeniť, nemôže inak, len vstúpiť do tej politiky. V roku 2008 som sa stal okresným predsedom v Bratislave I. a bol som nominant strany v rôznych ústredných volebných komisiách, zároveň som bol členom ústavnoprávnej komisie na zmenu ústavy a obmedzenia poslancovej imunity, pôsobil som ako poradca poslancov. Tým som sa dostal do povedomia, a preto pre ľudí z vnútra SNS moja nominácia nebola taká prekvapujúca. No a keď som vstúpil do politiky, tak som pochopil, že ak má SNS uspieť, je potrebné priniesť isté nové prvky, ktoré majú šancu osloviť aj mladých ľudí. A aj moja pozícia bola nakoniec akýmsi výsledkom dlhobehnej diskusie v strane. V SNS sa stalo to, že zodpovední ľudia v strane si uvedomili, že moc sa medzi rovesníkmi odovzdáva bojom a medzi generáciami akosi prirodzene. SNS je štandardná strana, v ktorej nastala generičná výmena s výhľadom, že môžeme budovať nový tím na 5 až 10 rokov. Mój cieľ pri vedení strany je veľmi jednoduchý. Staviam na pragmatizmus, jednoduchý sedliacky rozum s cieľom pomôcť ľuďom. Mám pocit, že ľudia, ktorí sú vo funkciách, málokto z nich zažil skutočný život, málokto vie, čo je to stáť v podateľni, platiť kolký, stáť u lekára, skrátka, čo trápi skutočných ľudí.

● **Vráťme sa k snemu SNS, ktorý zvolil nové vedenie strany. Vzniklo okolo toho viacero dohadov, napríklad, že bývalý predseda a súčasný čestný predseda Ján Slota si ponechal právo veta. Anna Belousovová hovorila, že budete len figúrkou v Slotových rukách. Aká je teda skutočnosť?**

Je pravda, že médiami prebehli takéto správy. Realita je však taká, že som predsedu SNS so všetkými kompeten-

ciami, aké mal predchádzajúci predseda, a nikdy ani nebola žiadna debata o tom, že by čestný predseda mal mať právo veta v štruktúrach. Bola to jednoznačne správa, ktorá mala poškodiť SNS. Bol to premyslený krok, ako znevážiť racionálne rozhodnutie generičnej výmeny. Keď už nevyšlo to, že sme sa nerozložili a nehádali ako iné strany, tak táto správa mala viesť do obrazu SNS takéto falošné tony. Ešte raz teda zdôrazňujem, že som predseda s plnými kompetenciami. Čo sa týka predsedníctva, v zmysle stanov má predseda právo kooptovať si ľudí, ktorých uzná za vhodných. Dnes sú to predsedovia krajiských organizácií, okrem toho budem ešte kooptovať zástupcov odborných kruhov a proporcionálne aj zástupcov jednotlivých regiónov.

● **SNS zmenila aj počet podpredsedov – namiesto štyroch má ich len troch. Po mediálne nie príliš viditeľných podpredsedoch Ikrémim a Petkovi teda nastupuje nová generácia. Aké sú očakávania od ich práce? Majú aj pridelené nejaké portfólio?**

Pamätám si na váš komentár po sneme SNS, kde ste konštatovali, že po sneme SNS v roku 2010 je vo vedení strany len jedna známa tvár – jeden z podpredsedov Rafael Rafaj – a pýtali ste sa, čo priniesie nový prvý podpredseda. Takže – každý si je strojom svojho šťastia. Dôležitá teda nie je formálna funkcia, ale ochota pracovať. Je to pre nových podpredsedov výzva. Podpredsedovia majú jasne rozdelené témy, ktoré majú komunikovať, je len na nich, ako na sebe budú pracovať, pomôžem im, aby na svoju prácu mali vytvorené čo najlepšie podmienky, aby mohli mediálne rásť, aby sa ďalej zdokonaľovali v politickej komunikácii a verím, že aj ja osobne budem pozitívnym príkladom pre týchto podpredsedov. Musíme prísť s novými témami a aj s novým spôsobom, akým budeme oslovovať voličov. Musíme jasne povedať ľuďom, že je tu nová štandardná SNS, ktorá dokáže osloviť nových voličov.

● **Dva noví podpredsedovia Roman Stopka a Milan Frič boli dosiaľ krajskými predsedami...**

Áno, noví podpredsedovia sú výsledkom kariérneho rastu v rámci strany, obaja boli úspešnými predsedami krajských organizácií, je teda len prirodzené, že sa posunuli o stupeň vyššie. Navyše sú o generáciu mladší než predchádzajúca generácia podpredsedov. Budujeme tím, ktorý v horizonte piatich až desiatich rokov predstrie jasnú víziu a koncepciu a bude pripravený byť dôstojným partnerom komukoľvek na slovenskej politickej scéne.

● **Ako sa zmení programové smerovanie SNS. Doteraz bolo ťažiskom programu SNS vymedzovanie sa voči agresívnej politike maďarských strán, voči provokáciám maďarských strán i politike oficiálnej Budapešti. Ukazuje sa však, že to už dnes nestačí. S akými inými agendami chce SNS predstúpiť pred voličov?**

Len naša politická konkurencia chce, aby sme tak vyzerali. My máme podchytené všetky relevantné oblasti, len sa nám ťažko mediálne presadzujú. Samozrejme, problémy s MR sú a sú reálne. Je tu maďarská ústava, zákon o občianstve, pokus o rozdávanie volebného práva v okolitých štátoch. Podľa nás je však dnes najväčším problémom Slovenska voči EÚ ožobročovanie Slovákov a jasné, až bezhlavé vzdávanie sa kompetencií na národnej úrovni, ďalej je to koncept multikulturalizmu, ktorý narušuje hodnotový systém v Európe. Viackrát som povedal, že budem za EÚ, ak bude mať Slovák taký dôchodok ako Nemeck. Nemali by sme podporovať Grécko, keď bolo usvedčené z klamstva. Aby však bolo jasné. My nehovoríme nie EÚ ani euro, my hovoríme,

že EÚ je zrelá na rekonštrukciu, my hovoríme, že EÚ je dnes dinosaurus, ktorý nedokáže efektívne riešiť problémy, pred ktorými dnes EÚ stojí. Kritika EÚ neznamená jej odmietanie, ale zaslepovanie si očí pred jej problémami je cestou do pekla. Aj súčasný návrh zákona o európskych politických stranách svedčí o tom, že sa priam bezhlavo vzdávame vlastnej suverenity a nemôžeme prijať situáciu, že sa staneme členom spolku, kde budú rozhodovať o nás bez nás. My a naši partneri v zahraničí hovoríme o inej Európe – o Európe národov, kde budú jasné pravidlá a aj sankcie, napríklad aj pre krajiny, ako je Grécko. Je podstatné, aby bol úplne akceptovaný princíp subsidiarity, ak teda bude mať EÚ v kompetencii bezpečnosť, správu jednotnej meny, ale potom nech máme aj porovnateľné platové a sociálne štandardy. Dnes však niekomu vyhovuje, že máme 700-eurové platy a 300-eurové dôchodky. Potom nás pani Merkelová a pán Schulz chvália. Nemôže to však tak byť dlhodobo, že budeme malý národ, ktorému stačí kôrka chleba. Preto ani neberiem argument, že všade v Európe sa znižujú platy a u nás sa nedá pomôcť učiteľom. Iste, platy sa znižujú, ale z akých úrovní. Kým inde boli platy v tisícoch eurách, u nás nie je ani na dorovnanie.

● **V tomto máte veľmi podobnú agendu so stranou SaS.**

Nemáme podobnú agendu ako strana SaS. My zásadne odmietame dekriminalizáciu marihuany, homosexuálne partnerstvá, okrem toho sa SNS jednoznačne hlási ku kresťanským princípom, na ktorých stoja dejiny Európy. Na rozdiel od SaS si veľmi jasne uvedomujeme, že Európa sa bude musieť vyrovnáť s problémom islamizácie. Nemôžeme prijať dnešný úzus, že akýkoľvek prístahovalec do Nemecka, Francúzska či Británie sa má lepšie ako človek, ktorý denne pracuje osem hodín len preto, aby neboli sociálne nepokoje. Napriek uvedenému sú aj prieniky tém, akými sú euroval, otázky, ale i iné ekonomické témy. SNS je vlastenecká strana a bude spolupracovať s každým, kto uprednostní vlastenectvo pred „kolenačkovou“ politikou voči Bruselu.

● **A aké vidíte najväčšie problémy v domácej politike?**

Je to najmä export ziskov. Každý rok zo Slovenska vyvezieme okolo 13 miliárd eur nemeckým, francúzskym či iným západoeurópskym akcionárom. Aj preto som otvoril tému týkajúcu sa predaja SPP. Máme možnosť poslednú šancu znova získať do slovenských rúk tento strategický podnik.

● **Banky majú na Slovensku osobitný bankový odvod, ktorý je mimochodom druhý najvyšší v EÚ po Maďarsku.**

Takéto tvrdenia majú oklamať občania. Zastavme sa pri spôsobe zdaňovania. Ten je nastavený na tých najchudobnejších a na zmykanie slovenských podnikateľských subjektov. Pritom som očakával opak. Čakal som zmykanie tých najbo-

hatších, miliárdárov, či už fyzických osôb alebo monopolov.

● **Ale však sa znova zaviedlo progresívne zdaňovanie fyzických osôb.**

Ja nie som za to, aby sa príjmy fyzických osôb progresívne zdaňovali, aby sa trestalo za úspech. Ja hovorím o zdaňovaní monopolov. Zdaňovanie tejto vlády dnes ničí slovenskú ekonomiku a občanov Slovenska.

● **Teda niektoré sieťové odvetvia majú mať osobitný odvod?**

Ja ich vymenujem. Osobitne by sa mala zdaňovať banková oblasť, energetická oblasť, telekomunikácie a obchodné reťazce. Keď sa niekto oháňa tým, že má najväčší odvod na banky, tak opakujem – klame.

● **Druhý najväčší...**

Samozrejme, viem, že EK v rámci vplyvu týchto operátorov má stanovené mechanizmy na zdanenie bánk, telekomunikačných operátorov, energetických podnikov. Ale Orbán napríklad zdanením telekomunikačných operátorov získal 200 miliónov eur, Španielsko tiež osobitne zdanilo telekomunikačných operátorov a dostalo ďalších až 500 miliónov eur. Na rozdiel od nás tam napríklad už pri privatizácii boli privatizéri zaviazaní, aby svoje výnosy reinvestovali do telekomunikačnej infraštruktúry. Ak by to nedodržali, dodali by ich. Problémom Slovenska je, že zisky odchádzajú zo Slovenska cudzím privatizérom. Len SPP je dobrý príklad, ako sa 3,5 miliardy eur za desať rokov vyviezlo zo Slovenska. Ak by sa slušne zdanili telekomunikační operátori, ktorí mali v minulom roku zisk vyše 500 miliónov eur, tak máme na platy učiteľom. O tom som informoval aj ich šéfa odborov, dal som mu jasnú kalkuláciu a čakal som od súčasnej vlády, že bude zdaňovať tieto miliardové konceny. A najzávažnejšia je pre mňa v tomto smere kauza SPP.

● **Je známe, že ste napísali v tomto duchu otvorený list premiérovi, ako sa však dostať k peniazom za minorný, 49-percentný podiel v SPP. Stále počujeme, že sa šetrí, nie sú peniaze, musíme plniť maastrichtské kritériá, lebo inak by sa nám veľmi predražila dlhová obsluha a podobne. Kde teda peniaze na odkúpenie tohto podielu vziať?**

Čo sa týka prostriedkov, dnes je to tak, že vývoz ziskov súkromných nadnárodných spoločností je približne rovnako veľký ako výška nášho rozpočtu. Pritom štát má dnes len jediný makroekonomický nástroj na to, ako to riešiť – zdaníť to osobitnou sadzbou dane. Ak nebudeme mať reálny podiel z takýchto ziskov, nebude môcť nastať reálne zlepšenie ani v našej spoločnosti. Chceme sa však osobitne pristiaviť pri predaji SPP. Je všeobecne známe, že francúzski a nemeckí akcionári sa rozhodli odpredať svoj podiel v SPP. Nevie sa presná cena, hovorí sa však o sume 2,5 miliardy eur. Ak by mala vlá-

da záujem stabilizovať verejné financie, tešila by sa, že za taký relatívne malý peniaz by mohla získať celé SPP. Treba si uvedomiť, že suma, za ktorú sa SPP predáva akcionárom, sa vo výnosoch vráti v priebehu štyroch rokov. Tešil som sa, že vláda si uplatní predkupné právo, bohužiaľ vidím, že slovenská vláda pŕichu rešpektuje, že tieto akcie kúpi od Francúzov a Nemcov česká finančná skupina. Ak by sme získali SPP, získali by sme silný makroekonomický nástroj, zároveň by sa zisky z produkcie podniku nevyvážali do zahraničia. Okrem toho na SPP sú napojené podnikateľské subjekty a domácnosti. Ak by napríklad chcela vláda pomôcť dôchodcom, stačilo by, aby zagarantovala cenu plynu pre dôchodcov povedzme na polovicu.

● **Kde by však vláda zobrala 2,5 miliardy eur?**

Veľmi jednoduchá otázka. Nedávno slovenská vláda emitovala dlhopisy s veľmi dobrým úročením za 1,2 miliardy eur. Ak by sme na účel odkúpenia akcií SPP emitovali dvanásťročný dlhopisy, tak za štyri roky sú splatené a ďalších osem rokov by slúžili na vykrývanie deficitu. Keď traja 38-roční „chalani“ vedia dať dokopy 2,5 miliardy eur, nie je možné, aby to nedokázal štát. Je množstvo subjektov, DSS, banky a mnoho iných. V tejto súvislosti by som rád dal do pozornosti, že bez problémov si vieme na kapitálových trhoch požičať 5 miliárd eur na Grécko, ale neviem si požičať na SPP?

Je tu však deficit do 3 percent HDP, ktorý nesmieme prekročiť, lebo by to radikálne zvýšilo obsluhu nášho dlhu. Dnes sme si požičali za 3-percentný úrok, keď bolo všetko makroekonomicky v poriadku, ale ak by sme pustili deficit, úročenie vy mohlo vystúpiť na smrtiaciach 6 až 7 percent a navyše by prišli aj sankcie pre čerpanie eurofondov.

To by však bola investícia, takže to by problém byť nemal. Sme pápežskejší než pápež, prečo by práve Slováci mali mať deficit pod 3 percentá HDP, keď všetci naočko majú a budú mať podstatne vyšší deficit. Čo je lepšie mať vyšší deficit a akcie SPP, ktoré sa nám vo výnosoch rýchlo vrátia. Radšej prejeme dlh alebo budeme investovať? Navyše, garancia cien plynu na rok je smiešna. Moje deti tu budú ešte desaťročia a ja nechcem, aby cenu plynu ovplyvňovali finančné skupiny. V roku 2008 povedal na tlačovej besede premiér Fico, že privatizácia SPP bola najväčšia lúpež. Ako by dnes nazval to, čo sa chystá? Mikloš predal SPP za 4 miliardy eur. Dnes sa ten istý podiel predáva za 2,5 miliardy. Ako by Fico dnes nazval to, čo sa plánuje urobiť? Pritom ešte v januári dnešný premiér hovoril, že urobí všetko preto, aby sa SPP vrátila do štátneho vlastníctva.

● **A čo obchodné reťazce? Tie majú veľmi predátorské praktiky, rôzne zaknihovacie poplatky a podobne. Nebola by cesta toto riešiť?**

Obchodné reťazce sú samostatná téma. Majú rôzne techniky, ako sa vyhnúť plateniu daní. Pred koncom roka stiahnu kvantú tovarov do logistických skladov, čím sa vyhnú daniam. Preto navrhujeme dane z obratu. Ak firma dosiahne istý obrat, bude zdanená. Vo svete sa tieto dane volajú dane Robina Hooda, my by sme ich mohli nazvať jánošíkovskými daňami. Okrem toho by sme zaviedli kvóty na slovenské poľnohospodárske výrobky rovnako, ako sme chceli presadiť aspoň 20-percentný limit na hranosť slovenskej hudby v rádiách.

● **S akými stranami v Európe SNS aktívne spolupracuje?**

Je to najmä rakúska FPÖ Heinz Christian Strache, ktorý po odchode Jörga Haidera urobil so 4-percentnej strany 20-percentnú patriotickú národnú stranu. Takisto budujeme kontakty so stranou srbského prezidenta Tomislava Nikoliča. Obaja títo politici majú za sebou ťažkú, ale úspešnú cestu vybudovania spoločensky akceptovaných národných strán.

● **Aký je teda strednodobý cieľ strany po najbližších parlamentných voľbách?**

Naším cieľom je stranu stabilizovať a znova ju etablovať ako štandardnú parlamentnú politickú stranu, ktorá bude aktívne a účinne obhajovať národné záujmy Slovenska. SNS musí spojiť všetkých vlastencov, dnes neexistuje ľavica ani pravica je len vlastenectvo.

Mediálne posolstvo kampane bolo jednoduché, ale poisťovňa nie je salaš Ľudia ako ovce, ovce ako ľudia?

Rudolf GALLO – Karikatúra: Ľubomír KOTRHA

Skončilo sa reklamné ubezpečovanie analytika, študentky, spisovateľa, herečky, speváka, dôchodkyne a ďalších, že nie sú ovce. Nemýlili sa. Nevyzerali na ne, hovorili ľudskou rečou, aj keď ako papagáje všetci opakovali to isté: „Nie som ovca!“ Divácke reakcie boli tiež rôzne. Od úsmevu a súhlasu, aké je to vtipné a výstižné, až po odmietnutie, že je to hlúpe a uráža tých, ktorí majú iný názor ako reklamné „neovce“.

Kto si počas kampane prečítal slogany na odporúčanej webovej stránke komerčnej poisťovne, mohol veriť i neveriť vlastným očiam. Citujeme ich: „Chcete mať možnosť výberu zdravotnej poisťovne? Áno, nechcem byť v stáde oviec, chcem sa rozhodovať sám.“ Alebo tiež: „Nechceme jednu zdravotnú poisťovňu, nie sme stádo oviec. Vieme si vybrať aj sami.“ Mediálne posolstvo ovčej kampane bolo jednoduché: Viac zdravotných poisťovní – to je výber, rozhodnutie, ľudia nie sú v stáde oviec; jedna poisťovňa, teda žiadny výber ani rozhodnutie, to je stádo oviec. S istým sarkazmom – ovca ako logo kampane mohla zväzdať tiež k úvahe, či sa zdravotná poisťovňa pre ľudí netransformuje na veterinárnu, a preto si treba hľadať inú. To, čo malo byť fórom, výhrou, mohlo byť vo výsledku hrobom, prehrou. Prešľapov však bolo viac.

■ NETOLERANTNOSŤ

Symbol – ovca. Prečo práve ona? Že žije v stáde, je plachá, dá sa zavracať psami a nechá sa zožrať medvedom? Či preto, že je „národným“ symbolom domáceho úžitkového zvieratá a všetko, čo je slovenské, je hodné iba posmechu a pohrdania? Nie sú vo zvieracej ríši iné, poslušnejšie, ba i sprostejšie (nejde práve o to?) a smiešnejšie tvory na kampani výberu z viacerých zdravotných poisťovní? Ľudová pieseň z Liptova Ovečka, ovečka, trojaký úžitok, hej žinčička, bryndzička, tretia kabaníčka je potom podľa textu pre človeka, jehovývživu azdravie užitočnejšia ako tí, ktorí vyprodukovali o nej mediálne sprostosti. Sú si istí „tvorcovia“ kampane, že sa nedotkli náboženského cítenia, pre ktorých je ovca úplne iným symbolom? Čo tak Evanjelium podľa Lukáša o stratenej ovečke, keď pastier zanechá deväťdesiatdve a ide hľadať jedinou stratenú. Nájde ju, prinesie domov, vráti medzi ostatné – do stáda. Ovečka ako podobenstvo pokánia, odpúšťania a neopustenia hriešnika. Košiar a stádo ako nádej, istota, cieľ veriaceho. Pridajme vianočné sviatky s jasličkami, betlehemami, v nich tiež nechýbajú ovce. A modlitba ako prosba Baránkovi Božiemu, ktorý sníma hriechy sveta a má sa zmlouvať nad nami – je tiež len náhodná?

Takže – stádo. V tejto kampani znevažované organizované spoločenstvo. To, na čom je založený svet prírody. Žijú v ňom nielen ovce, ale i dobytok, opice, slony, antilopy, mustangy, delfíny i veľryby a iné tvory.

■ NEZNALOSŤ

Poskytuje ochranu mláďatám, znamená istejšie zadováženie potraviny, sú v ňom vytvorené sociálne vzťahy a generačné väzby. Naši predkovia žili v takých istých spoločenstvách ako lovci a zberači. Historici, etnografi píšú o stáde, že súžitie v ňom, potreba vzájomnej spolupráce sa stali základom rozvoja ľudského intelektu a reči. Tu sú korene prvých noriem správania sa, etiky, základ ľudskej morálky, kultúry. (I keď so stádom dobytky by v klipoch pri výrokoch Nie som krava či Nie som hovädo niektorým nemuseli diváci uveriť, že nimi naozaj nie sú...) Príroda je pestrá, sú i zvieratá, ktoré nežijú v stáde, tlupách, svorkách, kolóniách. Žijú osamelo, alebo v páre. Tiger, krkto, medveď. Ale i somár, neodborne osol. Equus asinus. Pôvod má ázijský, tiež žil v stáde, časom sa „oslobodil“. Osamostatnil. Je z neho domestikovaný nepárny kopytník. Užitočný človeku, uнесе až tristokilogramové bremeno. Je vzdorovitý, sám rozhoduje, či sa pohne alebo nepohne z miesta. Má na výber. Keď sa však zatne, ani výprask bakuťou nepomôže. Vhodný na reklamnú kampani s opačnou pointou ako klip s ovcom. Za švajčiarsky honorár (nie dôchodok) by vychytený herec z televíznej obrazovky presviedčal poistencov: „Už som sa rozhodol. Svoju poisťovňu som si vybral sám. Nechcem byť v stáde oviec. Som predsa somár.“

■ SPLIETANIE

V kampani sa s obľubou zaklinajú čísla jeden, jedna, jediná. Veď kto by sa uspokojil len s jednou značkou mydla, s jedným druhom topánok, ako sa argumentuje na webovej stránke o ovci. Vraj to platí aj o poisťovniach. Porovnanie topánok a mydla so zdravím, t. j. s celým systémom starostlivosti oň, splietanie spotrebných vecí s hodnotou zdravia svedčí o mentálnom vulgarizme a nie tvorivom intelektu. Keď však výber z viac druhov mydla, topánok, zdravotných poisťovní, prečo nie aj výber z viacerých právnych poriad-

kov? Na Slovensku by ich bolo päť, desať... Občan by si vybral, podľa ktorého chce mať práva a podľa ktorého povinnosti. Čo mu viac vyhovuje. To isté by bolo s daňovými systémami. Aj prezidentov by sme mohli mať viac. Aj vyše sto. Tiež premiérov. Slováci by sa motali po Slovensku a vyberali si z desiatich-päťnástich vlád. Jeden Mečiarovu, druhý Dzurindovu, tretí Ficovu, štvrtý Figelovu a i. Rozhodli by sa pre tú, ktorá chce od nich čo najmenej, aby im dala čo najviac. V sľuboch. Ako zdravotné poisťovne v kampaniach.

■ ĎALEJ OD NOSA

V šestnástich krajinách EÚ je iba jedna zdravotná poisťovňa. V Dánsku, Írsku, Luxembursku, Španielsku, Taliansku, Slovinsku, Švédsku, Maďarsku, vo Veľkej Británii a i. Tak je v systéme ich zdravotníctva, ako aj verejnej služby. Žiadne individuálne rozhodovanie, žiadny výber. Potom vo filozofii mediálnej kampane na Slovensku Nie som ovca! je namieste otázka: Žijú v týchto krajinách aj ľudia či len ovce? Alebo ak tam sú i ľudia, žijú v stáde s ovcami? Sú to ešte štáty podľa medzinárodného práva alebo to je iba šestnásť stád...? Aby však ovčia kampani na Slovensku mala úspešnú bodku v boji proti jednej zdravotnej poisťovni, mohli by jej „tvorcovia“ angažovať niekoho významného z týchto šestnástich štátov – stád. Na prezentáciu všetkých by postačil jeden klip. Spoločný. Účinkovali by v ňom princovia a princezny, následníci trónov v monarchiách, hokejoví majstri sveta zo Švédska, futbaloví zo Španielska, slávne talianske herečky, nositelia Nobelovej ceny a iní, iné. Svrone by tvrdili do kamery: „Máme len jednu zdravotnú poisťovňu. Nemáme právo výberu, rozhodovania. Sme v stáde.“ Na záver klipu by každý sám za seba nahlas, zreteľne a vážne v rodnom jazyku vyslovil: „Som ovca!“ Po takomto vyznaní európskych pomazaných hláv, o ich premene z človeka na zvieratá, by sa už nikto na Slovensku nedomáhal iba jednej zdravotnej poisťovne. Navyše, ak by nebola komerčná, ale verejná. Bez „posvätného práva“ na zisk.

A práve oň v ide. O desiatky miliónov eur ročne od poistencov do súkromnej poisťovníckej kešene. Aspoň tak je to doteraz...

Ako povedal klasik, na Slovensku je to tak! V každej krajine široko okolo nás sa historici snažia dopátrať k pravdivému obrazu svojich národných dejín nie tým, že ich budú vykladať podľa toho, ako to vo svojom prospech a na svoju obhajobu vyložili iní, ale z pozícií objektívneho pohľadu vlastného národa. Len na Slovensku sa môže stať profesorom a prednášať na prvej univerzite človek, ktorý celý svoj vedecký potenciál venuje tomu, aby relativizoval základné pravdy o slovenských dejinách na prospech obhajoby tých, ktorí dodnes nevedia prísť na správne meno našej krajiny a Slovensko pokladajú za svoju odtrhnutú provinciu.

Čo je veľa, to je veľa

Anton HRNKO

Nech sa nehnevá niekdajší môj kolega z Historického ústavu SAV, dnes profesor prvej slovenskej univerzity R. Holec, ale čo je veľa, to je veľa. Posledne sa takto blysol v Pravde 26. októbra 2012. Nedávno sme si pripomenuli výročie národnej tragédie v Černočnej z 27. októbra 1907. Už najmenej od jej stého výročia sa profesor Holec sústavne snaží relativizovať vinu uhorských štátnych orgánov a maďarskej džentričkej politiky na ničím neodôvodnený brutálny zásah uhorskej brachiálnej moci proti slovenským roľníkom v obci blízko Ružomberka. Je to nepochopiteľné, že na Slovensku môže byť historik, ktorý je schopný ospravedlňovať, resp. relativizovať strelbu ozbrojených reprezentantov štátnej moci do bezbranných roľníkov len preto, že nechceli pripustiť, aby ich kostol, ktorý si postavili z vlastných mozgov, vysvätil niekto, koho si neželali. Vraj vtedy sa také udalosti bežne stávali, vraj medzi strieľajúcimi žandarmi boli aj osoby slovenskej národnosti, ba dokonca vo februári 1919 rovnako česko-slovenskí legionári postrelali v Bratislave zase (asi na oplátku?) Maďarov...

■ OSPRAVEDLŇUJE BARBAROV

Nuž, áno. Nebolo to síce bežné, ale použitie brachiálnej moci proti rebelujúcim davom aj s fatálnymi následkami sa v danej dobe i neskôr skutočne stávalo, no občas sa to niekde stane aj dnes. Vždy to bola však krajná možnosť, keď sa rebelujúci dav vymkol spod kontroly a hrozili nepočetne väčšie ľudské i materiálne škody, ako keby sa nepoužilo brachiálne násilie. V Černočnej podľa všetkých dostupných informácií nič také nehrozilo. Zhromaždení občania len nechceli prepustiť koč s duchovními, ktorých tam proti ich vôli nakomandovala uhorská vláda nie preto, aby zabezpečila poriadok, ale aby ukázala, kto je v krajine pánom. Výstrely nezazneli preto, žeby hrozilo nedajbože zapálenie obce, poprípade celého Ružomberka; nezazneli preto, žeby niekto na živote alebo zdraví ohrozil prítomných duchovných, policajtov a úradníkov, ale preto preto, že uhorská vláda chcela ukázať „panslávskym buričom“, že žiadny odpor ani v tej najzapadlejšej dedinke proti pomadžarčovníu Uhorska nestrpí. Ospravedlňovať toto barbarstvo, že sa to stávalo aj v iných prípadoch, je cynické a znevažujúce samotné obeť. Okrem iného to, že táto udalosť vybočovala z bežných použití brachiálnej moci vo vtedajšom svete, svedčí aj ohromný medzinárodný ohlas a všeobecne odsúdenie politiky uhorskej vlády na medzinárodnom poli, dokonca aj v predlitavskej časti monarchie. Jej vykrúcačky na spôsob profesora R. Holecu vtedajšie medzi-

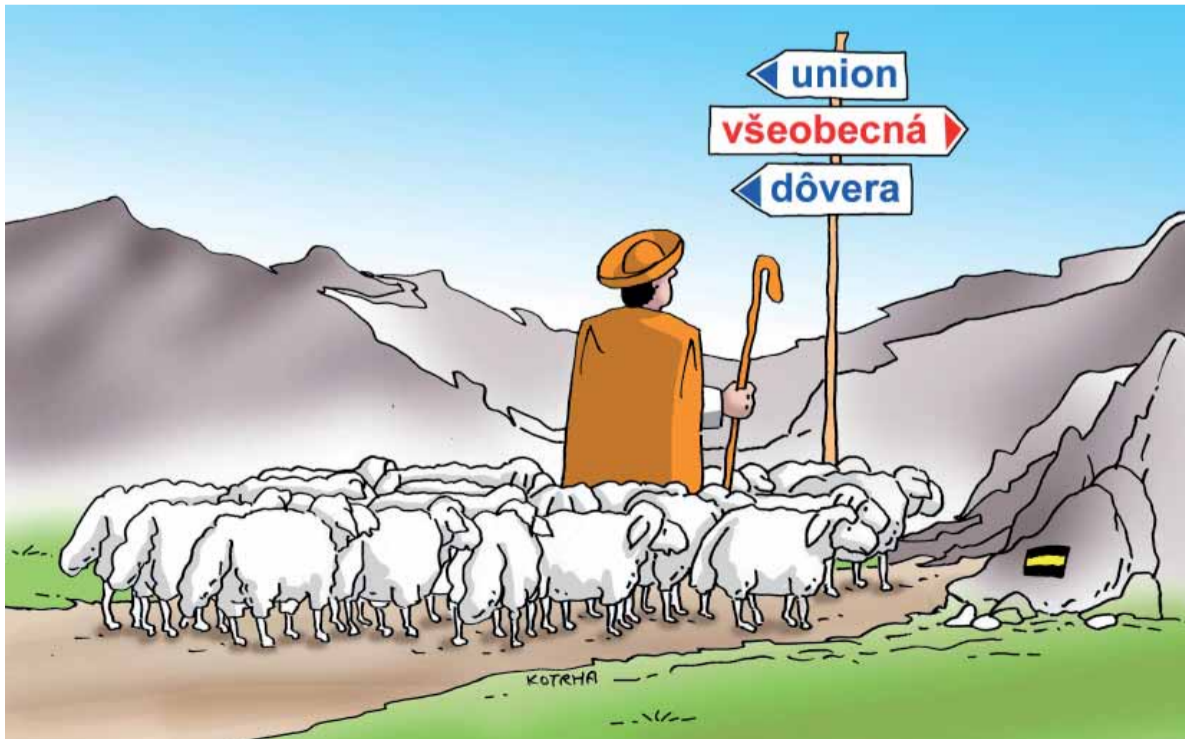
národné spoločenstvo „nezhltlo“, ako noviny Pravda „zhltili“ na svoju vlastnú hanbu tvrdenia tohto „historika“.

■ CYNICKY O SMRTI

Rovnako cynické od R. Holecu je aj zrovnávanie strelby v Černočnej so strelbou v Bratislave 12. februára 1919, ktorej padlo za obeť osem občanov. Určite, každý zmarený život je tragédiou. Ale predsa len by sa nemali robiť mechanické porovnávania, a tým „kopať“ pravdu a spravodlivosť „pod pás“. Trpí tým nielen pravda, ale najmä étos, morálka! Predovšetkým Černočania nespochybňovali autoritu uhorských štátnych orgánov a všemožnými spôsobmi sa snažili prehovoriť zodpovedné miesta, aby ich a ich obec nechali na pokoji. Intervenovali u biskupa, intervenovali u farárov v Ružomberku i na okoli, intervenovali na miestnych úradoch len s jednou prosbou: Nerobte to, je to náš majetok, my si to neželáme. Brachiálna moc nemala najmenší dôvod okrem toho, že chcela dedinčanom dokázať, že si presadí, čo chce a ako chce! Strelba v Bratislave bola však o niečom úplne inom. Bola reakciou na podratnú činnosť vlády v Budapešti, ktorá zorganizovala 3. februára 1919, deň pred príchodom česko-slovenských mocenských orgánov zo Žiliny do Bratislavy v meste štrajk proti novej česko-slovenskej moci. Zneužila na to všeobecnú nespokojnosť robotníctva a jediným skutočným cieľom organizátorov bolo demonštrovať pred svetom, že Bratislava nepatrí Česko-Slovensku. Napriek tomu Šrobárova vláda vyvinula veľké úsilie, aby sa so štrajkujúcimi dohodla. Až keď 12. februára 1919 zorganizovali masovú demonštráciu pod maďarskými vlajkami a napadli česko-slovenskú brannú moc, dokonca strelbou, padli osudné výstrely. Aj malé dieťa, nie to školený historik musí vidieť rozdiel medzi udalosťami v Černočnej a v Bratislave! Dávať tieto udalosti na rovinu nemôže ani maďarský historik, nielo historik žijúci z daní slovenského daňového poplatníka.

■ NEKONEČNÁ TRPEZLIVOSŤ

Rímsky rečník a senátor Cicero pri odhaľovaní sprisahania proti Republike predniesol slávny výrok: Quo usque tandem abutere, Catilina, patientia nostra? Dokedy budeš, Catilina, zneužívať našu trpezlivosť? Aj ja sa pýtam, dokedy ešte bude možné takýmto nehoráznym spôsobom vykladať slovenské dejiny za peniaz slovenských daňových poplatníkov? Nepravda predsa nemôže prospievať ani zdravým vzťahom medzi Slováckmi a Maďarmi! Alebo je naša trpezlivosť nekonečná, aj keď sa z našich daní koná proti nám?

Trendoví niktoši

Keď moderátorka niekdajšieho Dobrého rána Slovenského rozhlasu Hana Michalčíková prvý raz vo vysielaní použila dovtedy neznáme slovo „hostka“, urobila tak v prítomnosti odborníčky z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV a v relácii Jazykové okienko. Nuž a slovo hostka po náležitých vysvetleniach jeho slovo tvorby, vychádzajúcej od základu „host“, bolo neskôr kodifikované ako spisovné.

To je malý príklad toho, ako citlivo treba narábať s našou spisovnou slovenčinou a za akých okolností možno otvárať jej náruč pre ďalšie slová. Dnes sa však, žiaľ, aj v hlavných spravodajských reláciách elektronických médií môžeme dopočúť, ako „niekoho strčili do chládku“, prípadne „do basy“..., ako niekto bol na „žúrke“, ako zlodej „zhrabol“ a mnohé iné, nepatričné slovné spojenia a výrazy. Je to totiž „in“, ľudia to „lajkujú“ a prečo nie, keď je to „trendy“. Áno, aj takéto výrazy môžeme nájsť v Slovníku súčasného jazyka. Jedna z jeho dvoch redaktoriek Alexandra Jarošová dávno upozorňuje (Pravda, 2011), že má obavy, či niektorí používatelia takto zostaveného slovníka s ním dokážu správne pracovať. „Niektorí ten slovník nevedia čítať. Myslia si, že ak je raz slovo v slovníku, tak ho možno použiť vždy a všade.“ Ilustruje to na príklade slangového slova hysák. „Predsa ho nebudem používať vo verejnom prejave, a keď už, tak musím mať na to veľmi vážne dôvody. Ak mám pri slove napísané ‚subštandardné‘ alebo ‚slangové‘, tak viem, že ho môžem použiť v súkromnej komunikačnej sfére.“ Na Slovensku sa stalo hitom byť neslovenským. Obľiekať sa trendovo, to je pochopiteľné. Prijať niektoré zvyky anglosaskkej kultúry za svoje je síce nanajvýš diskutabilné, ale tiež sa to dá chápať. Začať používať cudzí jazyk na kostre trosiek vlastného materinského je však buď hlúposť, alebo diagnóza. Veď aj väčšie národy, ako napríklad Francúzi a Angličania, prikladajú obrovskú vážnosť nárečiam a odtienkom ich jazykov. Študujú ich, vďaka si ich, nedajú na ne dopustiť... Tak by to malo byť. Kultúrne a historické dedičstvo našich predkov sa k nám prenieslo práve vďaka nášmu jazyku. Tak prečo si ho ničíme? Skúsme sa nad tým spolu zamyslieť a uvedomme si, ako sa chceme prezentovať pred ostatnými štátmi. Ako niktoši, ktorým nezáleží na našom národnom jazyku a kultúre, alebo ako hrdý národ s vznešeným a dôstojným jazykom hodným rešpektu.

Ivan BROŽÍK
Karikatúra: Peter GOSSÁNYI

Ministerstvo kultúry poukázalo na alarmujúci stav znalostí používateľov spisovnej slovenčiny Sme až príliš tichými svedkami úpadku štátneho jazyka

Ivan BROŽÍK

Denne sa presvedčame o tom, že v obrazových či zvukových médiách alebo na úradoch je mnoho nedostatkov v oblasti jazykovej kultúry. Týka sa to rovnako výslovnosti, pravopisu, gramatiky, slovnej zásoby aj štýlov. Málokto si uvedomuje, v akej jazykovej situácii sa nachádza a aké sú jazykové prostriedky, ktoré by mal v tejto situácii použiť. Jazykovej kultúre sa venuje málo pozornosti už v školstve najmä v čase, v ktorom mladý človek dozrieva nielen biologicky a mentálne, ale aj jazykovo.

Názor profesora Pavla Žigu, riaditeľa Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, nie je nový. Vyslovil ho už pred dvomi rokmi v rozhovore pre Literárne informačné centrum. Odvtedy sa, žiaľ, na strane ochrany spisovnej slovenčiny nič nemenilo, no z druhej strany – zo strany jej „používateľov“ – dochádza denne k útokom na samotnú jej podstatu. Najnovšie vydalo Ministerstvo kultúry SR (MK) dokument s názvom Správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky a predložilo ho vláde. Už samotná skutočnosť zverejnenia takejto správy by mala vyvolať záujem odbornej i laickej verejnosti. Na Slovensku je však o nej nielen mediálne (to nikoho neprekvapuje), ale najmä odborné ticho.

■ PRIŠLA NESKORO

„Jazykový zákon“ nijako náš jazyk nechráni. Vie niekto o nejakej udelenej sankcii za jeho každodenné flagrantné porušovanie? V Slovenskej republike pôsobí v oblasti kultúry 29 inštitúcií, ktoré patria do pôsobnosti ministerstva kultúry a sú napojené na štátny rozpočet Slovenskej republiky. Spoločným poslaním týchto inštitúcií je najmä šírenie kultúry a osveta spoločnosti, podpora vzdelanosti a zachovanie kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky. Prostredníctvom týchto inštitúcií sa široká verejnosť oboznamuje s kultúrou a jej prvkami, pričom dôležitú úlohu komunikačného prostriedku tu zohráva práve štátny jazyk. Zároveň sa slovenský jazyk ako jedna z najvýznamnejších súčastí národného kultúrneho dedičstva stáva spolu s ďalšími konkrétnymi zložkami kultúrneho dedičstva predmetom ochrany a starostlivosti vo všetkých týchto inštitúciách. Áno, z času na čas niektorá z nich upozorní na časté porušovanie noriem spisovnej slovenčiny, trebárs nenáležito používaním nespisovných slangových výrazov, používaním bohemizmov a výrazov prevzatých z anglického jazyka vo viacerých oblastiach verejného styku, ako aj na nedostatočnú úroveň používania štátneho jazyka v súkromných televíziách a dabingových štúdiách, s čím priamo súvisí rozširovanie nesprávnych návykov v používaní slovenského jazyka vo verejnosti. Ale vyše dvadsať rokov – okrem vášnivých politických diskusií či nikým nevy počutých varovaní jazykovedcov – „vdaka“ biednej úrovni výučby slovenčiny na školách a najmä „vdaka“ ostentatívnej ignorancii jej kodifikovanej podoby médiami, žiaľ, vrátane verejnoprávných, slovenčina prestáva byť jazykom, ktorým sa dorozumievali nielen naši starí rodičia, ale aj rodičia či starší spoluobčania tu na Slovensku. Obava, že správa ministerstva kultúry prišla pre samotnú ochranu spisovného jazyka už neskoro, je viac ako opodstatnená. A aj keď viacerí jazykovedci verejne uznávajú spontánne kultivovanie jazyka, v skutočnosti sme viac konfrontovaní jeho spontánnou a nerušenou devastáciou.

■ ALARMUJÚCE VYSVEDČENIE

„Nízka jazyková kultúra v slovenských denníkoch, nadmerné preberanie cudzích slov, časté používanie bohemizmov a anglicizmov, nízka jazyková úroveň hovorenej slovenčiny v elektronických médiách, nesprávne použitie geografických názvov. Časté chyby sa vnímajú v štylistike, gramatike a výslovnosti.“ To je naozaj len stručné vysvedčenie našich médií z pohľadu aktuálnej správy ministerstva kultúry. Najmä odborníci (teoretici aj praktici) na žurnalistiku a masmediálnu komunikáciu upozorňujú na nepriaznivý trend, ktorý sa prejavuje v ostentatívnom ignorovaní základných pravidiel používania slovenského jazyka v niektorých médiách. Z tohto hľadiska najkritickejšie hodnotia jazyk internetových portálov (elektronických novín), ktoré svojim pravopisom a štylistikou „dosahujú“ požadovanú minimálnu úroveň znalostí slabšieho žiaka základnej školy. Zarážajúce je i to, že samých redaktorov opravujú ich vlastní čitatelia, blogujúci – a to najmä pravopis číslovič, zámen, vybrané slová, predložkové väzby atď. Ako vyplýva z vyjadrení odborníkov, ani mnohé televízie a rádiá sa nevyhnú rôznym chybám. Ide najmä o fonetické nedostatky (mäkká výslovnosť, znelostná asimilácia, splyvavá výslovnosť, melódia vety a podobne), lexikálne nedostatky (neúmerne množstvo anglicizmov, cudzích slov, bohemizmov, významových kontaminácií, slangových výrazov a podobne), nesprávne skloňovanie a ďalšie. Z pohľadu odborníkov sú svetlou výnimkou len

■ VÝKRIČNÍK – SLOVENSKÝ JUH

Ministerstvo kultúry sa však na druhej strane – a to treba oceniť – odhodlalo na dlho nevidanú konfrontáciu. Vo svojej správe zverejnilo nasledujúce konštatovanie: „Ďalší okruh problémov, s ktorými sa občania (v súvislosti s ochranou jazyka – pozn. red.) obracajú na ministerstvo kultúry, sa týka silnejúceho tlaku na občanov slovenskej národnosti ovládať a používať jazyk maďarskej národnostnej menšiny pri nástupe do zamestnania a pri súkromných podnikateľských aktivitách. Tlak

na podnikateľov vyvíjajú nielen občianski aktivisti maďarskej národnosti, ale aj miestne samosprávne orgány, ktoré v rozpore so zákonom vyžadujú označovanie prevádzok a zverejňovanie informácií povinne aj v maďarskom jazyku. Konkrétne podnety sa najčastejšie vzťahovali na: zverejňovanie oznámov prostredníctvom obecného rozhlasu výlučne v maďarskom jazyku bez použitia slovenského jazyka, resp. zverejnenie neúplnej informácie v slovenskom jazyku, ktorá predtým odznela v širšom rozsahu iba v maďarskom jazyku, bohoslužby konané iba v maďarskom jazyku, úradnú korešpondenciu zaslanú občanovi z orgánu územnej samosprávy v maďarskom jazyku, vydávanie tlačového orgánu územnej samosprávy (obecných novín) v maďarskom jazyku bez zabezpečenia adekvátneho prekladu zverejňovaných informácií do štátneho jazyka, zverejňovanie písomných oznámov len v maďarskom jazyku, propagáciu kultúrnych podujatí len v maďarskom jazyku, vysielanie regionálnej televízie v maďarskom jazyku bez dôsledného zabezpečenia slovenskej jazykovej verzie (titulokov v slovenskom jazyku), distribuovanie reklamných materiálov do schránok obyvateľov len v maďarskom jazyku, nezabezpečenie tlmočenia do slovenského jazyka na rokovaniach obecných zastupiteľstiev, na ktorých sa používa maďarský jazyk, nedostatočné ovládanie štátneho jazyka zamestnancami verejnej správy patriacimi k maďarskej národnostnej menšine. Uvedené podnety boli ministerstvu kultúry doručené z obcí v okresoch Galanta, Dunajská Streda, Trebišov, Komárno, Veľký Krtíš, Rimavská Sobota, Nové Zámky a Levice, v ktorých žijú príslušníci maďarskej národnostnej menšiny. V obciach, kde žijú príslušníci iných národností, na ktoré sa vzťahuje zákon o jazykoch menšín (ide o príslušníkov rusinskej, ukrajinskej, rómskej a nemeckej národnosti), sa podobné problémy s uplatňovaním zákona o štátnom jazyku nezaznamenali.“

Kodifikátor slovenského jazyka a zakladateľ nášho týždenníka Ľudovít Štúr.

niektoré (!) programy Slovenského rozhlasu, v ktorých sa dôsledne dbá o dodržiavanie jazykovej úrovne. Zriedkavo v nich však počúť aj mäkkú, ľubozvúčnú slovenčinu.

■ CHÝBA IM VÝBAVA

Už legendárny športový komentátor Karol Polák v odpovedi na otázku, prečo nám chýbajú komentátorské osobnosti, povedal: „Chlapci za mikrofónom nevedia formulovať, majú problém dať dokopy súvislú vetu. Nevedia intonovať, netušia, čo je to prízvuk, spodobovanie, asimilácia. A priveľa hovoria. Opisujú všetko. Namiesto toho, aby glosovali, upozornili na niečo, čo fanúšik nepozná...“ Podľa správy ministerstva kultúry „jazykovedci venujúci sa danej problematike upozorňujú, že pri posudzovaní jazykovej úrovne v médiách treba mať na pamäti, že jazyk nemôže dobre fungovať, nemôže dobre plniť svoje úlohy, ak jeho používatelia neovládajú jeho systém, ale ani vtedy, keď ho pre akékoľvek príčiny porušujú, keď jednotlivci nerespektujú systémovo zakotvené a aj v príručkách a učebniciach opísané jazykové normy. Vtedy totiž vznikajú medzi podávateľom a prijímateľom komunikačné poruchy: prijímateľ musí v procese dorozumievania „opravovať“ prijatú formu, musí ju reinterpretovať do podoby podľa platnej a ním osvojenej normy alebo sa sám musí adaptovať na normu podávateľa. Úkony reinterpretácie však oslabujú pozornosť počúvajúceho (prijímateľa) voči pokračujúceho signálovému toku, lebo hovoriaci svoje vybočenia z noriem obvyčajne nevnímajú a v reči pokračujú. Prijímateľovou reinterpretáciou (opravovaním) sa prerušuje (hoci aj vo veľmi krátkych časových úsekoch) plynulosť komunikácie, lebo počúvajúci sa v procese reinterpretácie musí v pamäti vracieť k práve počutému. Pri čítaní sa opakovane musí vracieť k tej istej časti textu. Rozdeľuje a rozptyľuje sa jeho pozornosť. Proces prijímania sa spomaľuje. Dorozumievanie sa sťažuje. Vážne komunikačné ťažkosti vznikajú aj pre technické príčiny: rozširujú sa aj uvoľnená, ležérna artikulácia, neprimerané tempo, nevhodná intenzita a dynamika reči, intonačne nejasnosti a podobne. Komunikácia je hladká a bezporuchová iba vtedy, keď je úplný súlad medzi odosielateľom a prijímateľom vo vzťahu k forme i obsahu správy. Vo verejných a oficiálnych prejavoch je na to predpokladom poznanie a rešpektovanie jazykových noriem spisovného prejavu.“

■ VŠADEPRÍTOMNÉ NEDOSTATKY

Správa ministerstva kultúry sa zamerala podrobne na všetky oblasti používania slovenského jazyka. Či už v úradnom styku alebo v dokumentoch štátnej správy a samospráv, ale aj vo vyučovacom procese.

„V niektorých materských školách s vyučovacím jazykom maďarským sa zistili viaceré nedostatky v realizácii integrovanej jazykovej prípravy zo slovenského jazyka. Učiteľia v týchto materských školách nevytvárali dostatok príležitostí na používanie štátneho jazyka, prispôbovali komunikáciu deťom, pomenúvali predmety, činnosti a situácie len v maďarskom jazyku. Nízka úroveň komunikácie niektorých učiteľov v štátnom jazyku a nevhodný rečový vzor negatívne ovplyvňovali nadobúdanie a ovládanie slovenského jazyka deťmi.“

... Problémy s ovládaním štátneho jazyka a s celkovou úrovňou vyučovania predmetu slovenský jazyk a slovenská literatúra sa zistili v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským. Keďže časť žiakov nerozumela slovenskému textu, učiteľia častejšie kládli otázky a zadávali úlohy v materinskom jazyku žiakov. ... Na 2. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským sa dostatočne nevyužívala didaktická technika ani iné dostupné učebné pomôcky (výkladový, prekladový, malý synonymický a frazeologický slovník, pravidlá slovenského pravopisu, denná tlač, detské časopisy), čo malo negatívny vplyv na rozvíjanie verbálnej komunikácie žiakov. Absentovalo využívanie autentických zvukových nahrávok so slovenským textom na počúvanie s porozumením a na posilnenie správnej výslovnosti žiakov. ... Na základe testovania, ktoré sa uskutočnilo v 208 základných školách s vyučovacím jazykom maďarským a na ktorom sa zúčastnilo 4 538 žiakov, sa zistilo, že žiaci mali ťažkosti najmä s ovládaním gramatických štruktúr, s určovaním základných slovenských literárnych diel a žánrov. Vzdelávacie výsledky zo slovenského jazyka a slovenskej literatúry boli iba na úrovni 53,4 percenta.“

Ilustrácia: Jozef Božetech Klemens: Ľudovít Štúr (detail), olejomalba, 1872. Prvý maľovaný portrét Ľ. Štúra, zhotovený na základe objednávky Matice slovenskej pre výzdobu matičnej dvorany. V súčasnosti je umiestnený v expozícii Slovenského národného literárneho múzea Matice slovenskej v Martine.

Najstarší kultúrny časopis v Európe ocenil autorov a spolupracovníkov

Ceny Slovenských pohľadov za rok 2012

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: Maroš BANČEJ

Slovenské pohľady založil v roku 1846 Jozef Miloslav Hurban a sú v rámci celej Európy najstarším, doteraz vychádzajúcim kultúrnym periodikom. Časopis vydáva Matica slovenská a ako už je roky tradíciou, aj v tohtoročnom predvianočnom čase sa pracovníci redakcie, členovia redakčnej rady i zástupca vydavateľa stretli s okruhom spolupracovníkov, aby ocenili viacerých autorov rôznych literárnych kategórií a žánrov.

Šéfredaktor Slovenských pohľadov Bystrík Šíkula (vpravo) a ostatní matičiari.

Podľa slov Bystríka Šíkulu, šéfredaktora Slovenských pohľadov: „Rok 2012 bol pre časopis obdobím niekoľkých koncepčných zmien. Do obsahu periodika sa vkomponovali pohľady na vedu, začleňovanie zahraničných Slovákov do kontextu domácej literatúry a v neposlednom rade je zvýšená

pozornosť venovaná mladej pôvodnej tvorbe i mapovaniu literárneho, kultúrneho a spoločenského života v regiónoch Slovenska. Kontinuitu s tradíciou časopisu zdôrazňuje systém výberu z domácej i zo svetovej klasickej poézie.“ V tejto súvislosti B. Šíkula uviedol, že úcta k tradícii a dôraz na zachovávanie

jej hodnôt nebráni redakcii v otvorení okien do Európy a sveta v žánrovo neohraničenom výbere zo zahraničnej literatúry, umenia, filozofie a spoločenských vied.

■ VÝHLADY NA POHĽADY

„Aký bude rok 2013?“ opýtal sa šéfredaktor Slovenských pohľadov

a pokračoval: „V čase celosvetovej a celospoločenskej krízy bude dozaista neľahký, ale aj o tom budeme našich čitateľov priamo alebo nepriamo informovať. S istotou môžeme povedať, že aj budúci rok bude rokom významných výročí. Pripomenieme si v ňom 1 150. výročie príchodu Konštantína a Metoda na naše územie, 150. výročie Maticy slovenskej, ale aj storočnicu narodenia Dominika Tatarku a sedemdesiatiny Štefana Moravčiča. Ten viedol Slovenské pohľady bezmála dvadsať rokov a redakcia chce oceniť jeho podiel na ich formovaní, zároveň chce dôstojne zhodnotiť jeho dielo a aj touto cestou sa mu poďakovať.“

Vo svojom príspevku Bystrík Šíkula hovoril aj o vzájomnej komunikácii, o hľadaní komunikačného kódu a o tolerancii. Verí, že to nie sú len prázdne či ošúchané slová a želá si, aby také neboli už vôbec v kontexte časopisu. „Veď ani tá najtvrdšia kritika nám nemôže zabrániť, aby sme našli spoločnú reč s tými, ktorých kritizujeme a ktorí kritizujú nás, napríklad keď ide o veľkú a zásluhnú vec, ktorá sa týka všetkých...“

■ TOHOROČNÍ LAUREÁTI

Na základe návrhov redakcie Slovenských pohľadov spolupracovali pri udeľovaní Cien SP donátori: Matica slovenská, Vydavateľstvo Maticy slovenskej, Neografia, a. s., primátor mesta Martin a primátor mesta Bratislava. Udeľená bola aj Cena predsedu Maticy slovenskej.

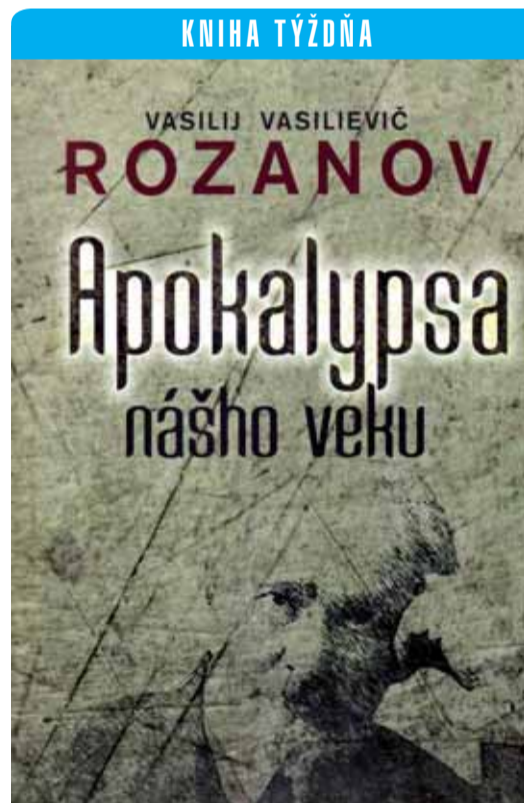
Za poéziu dostal Cenu SP Ján Tazberík. Autor v časopriestore básne hovorí: „Nelámete moju vieru!“ Básnik v súvislosti so skrytým a s tajuplným svetom vecí, významom a príbehom objavuje to, čo sa javí ako objektívne a hmatateľné. Za prózu ocenili Mirosla-

vu Svobodovú. Autorka publikovala text o odcudzení a s ním súvisiacou psychickou i fyzickou únavou hrdinky žijúcej s nemilovaným mužom. Svedčí o tom každý krok, pohyb, gesto myšlienka hlavnej postavy zranenej jej vlastným svetom. Za esej a publicistiku bol ocenený Slavo Kalný. Autor priniesol umelecké reportáže o novinárovi a diplomatovi Bohuslavovi Chňoupkovi, o bohoslovcovi Vladimírovi Poláčkovi a o futbalistovi Milošovi Klimečkovi. Publikované texty sú pri všetkej odlišnosti troch ľudských osudov charakteristické spoločným autorským vkladom, ktorým je zmysel pre objektivitu a spravodlivosť na jednej strane a empatia či pochopenie na strane druhej. Za literárnu kritiku a históriu Slovenské pohľady ocenili Máriu Bátorovú. Autorki ne hodnotové stanoviská sú výrečné z ľudského i odborného hľadiska. „Postmoderna,“ hovorí autorka, literárna vedkyňa a úspešná spisovateľka, „síce môže pravdivo diagnostikovať, ale neponúka východiská a riešenia, necháva človeka osamelého a bezradného v tom, čo diagnostikuje.“ Za preklad si Cenu SP prevzal Otakar Kořínek, ktorý v rámci prekladov z angličtiny ponúka vlastný tvorivý prístup, keď dokáže literárne pretlmočiť do modernej slovenčiny súčasných autorov i klasikov tak, že oživuje jazyk pasívnej slovnice zásoby, používa aj slová, na ktoré sa už pomaly zabudlo a ktoré si s ľahkosťou kolektívnej pamäti vďaka jeho práci opäť osvojujeme. Prekladateľ sa autorsky venuje aj vlastnej umeleckej tvorbe, publikuje reportážne poviedky a črty s exotickou atmosférou.

Cenu predsedu Maticy slovenskej Mariána Tkáča dostal za rok 2012 významný spisovateľ a matičiar Jaroslav Rezník.

Text svieži aj po vyše sto rokoch

Vasilij Rozanov: Apokalypsa nášho veku, Vydavateľstvo SSS, Bratislava 2012

KNiha TÝŽDŇA

VASILIJ VASILIEVIČ
ROZANOV
Apokalypsa
nášho veku

Názov knižky ruského mysliteľa, spisovateľa a publicistu Vasilija Rozanovova je aj po rokoch aktuálny. Ba je taký akčný ako ľudstvo samé. Autor knižku vytvoril v lete 1917 ako svoje posledné významné dielo. V Rusku však vyšla až v roku 2008.

Čárska država na prahu revolúcie, ale aj ruský človek ukotvený v čase hýbu mysľou autora a znepokojujú ho. Aj keď autor žil pred storočím, jeho pocity, myšlienky nie sú vzdialené súčasníkom. Ľudské bytie a pokrok sú viac ovplyvňované duchom než technikou. Vedomie dodáva ľudskej bytosti človečenský rozmer. Hýbe ním. Ba môže ho aj rozvrátiť.

Rozanov je intelektuál, ktorý dovoľuje nazrieť do najhlbších záhybov svojej mysle. Ani čas neoberá jeho text o sviežosť, aktuálnosť, je skrátka nadčasová. Bolesťne spoznáva ruskú dušu, mnohé jej vyčíta, najmä nechut' vládnúť si.

Na slovanskej mentalite sa nič nezmenilo ani za sto rokov. Aké dôverne blízke je nám Rozanovovo opísanie úpadku a krachu Ruska. Schválne: „Nobel, ten zatiaľ vysoký Švéd, ktorý počas troch hodín nevysloví viac ako tri slová (strelol som ho na zasadnutí rady spoločnosti Nová doba), skupoval v Rusku všetky naftové polia. Ak sa na Uchte (Ural) našli nové, kúpil aj tie a nechal ich zatvoriť. Vraj aby dediči nemali konkurenciu.“

Aká škoda, že Rozanovova knižka nevyšla aspoň počas prestrojky. Mohli sme sa aj my na Slovensku poučiť. Ukážky z reality ruského života sú v knižke ojedinelé, ale veľmi silné. Miestami jeho obdiv k istým skupinám obyvateľstva je v protiklade s kritikou ich konania. Židov miluje i zatracuje. Hľadá zmysel života, čo je každému človeku veľmi blízke. Ibaže spôsobom, na aký sa odváži málokto. Azda aj preto jeho knižka vyšla s takým časovým oneskorením.

Eva ZELENAYOVÁ

MEDAILÓN

Je slovenský historik a sociológ, dlhoročný člen Maticy slovenskej. Pri príležitosti novembrových osemdesiatin ho ocenili Zlatou medailou Maticy slovenskej. Zapísal sa do národných i štátnych dejín slovenských, ako aj československých. Patrí medzi aktívnych udalostí, ktoré formovali naše dejiny v XX. storočí.

Po maturite vo Zvolene študoval na dvoch zahraničných univerzitách a v prelomovom období 1967 ho formova-

Vedec, autor, politik Ivan Láluha

lo postgraduálne štúdium sociológie v Belehrade a v roku 1968 sa habilitoval na docenta Vysoké školy ekonomickej v Bratislave. Nasledovalo dvadsať normalizačných rokov „ústrania“, ktorými pykal za proreformné postoje v roku 1968, kým sa mohol habilitovať na profesora. Je výrazný vedec, autor štúdií, jeden z autorov najnovšej Dlhodobej vize slovenskej spoločnosti – Vizia a stratégia a tiež spoluautor diela Politické strany 1938 – 2004, ktoré vyšlo v Brne.

Po roku 1990 bol poslancom druhej komory Federálneho zhromaždenia (Snemovne ľudu) za obvod Krompachy. Pôsobil vo Federálnom zhromaždení, v Slovenskej národnej rade a po vzniku samostatnej Slovenskej republiky v Národnej rade SR, kde bol predsedom zahraničného výboru. Ako niekdajší stúpenec reformného smerovania v Československu zblížil sa s Alexandrom Dubčekom, čo vyvrcholilo po roku 1994 vstupom do Sociálnodemokratickej strany Slovenska. Udrzuje odkaz Alexandra Dubčeka, ako autor publikácií a výstav sa stal výraznou a rešpektovanou osobnosťou. V tomto roku prispel na stránkach matičných novín k formovaniu zásadných téz o aktuálnosti Dubčekovho odkazu. Prof. PhDr. Ivan Láluha, CSc., bol pedagógom Ekonomickej univerzity v Bratislave, jej Národohospodárskej fakulty. Práve pokiaľ ide o sociálny rozmer politiky, je profesor Láluha osobne aj naplnením presvedčenia o nevyhnutnosti sociálneho rozmeru politiky. Prezident republiky mu udelil Rad Ľudovíta Štúra. Je čestný občan mesta Uhrovec, rodiska A. Dubčeka. Je rodák z Tekovských Lužian, má rodinné skúsenosti o násilnom maďarskom obsadzovaní slovenského juhu v novembri 1938 po Viedenskej arbitráži.

(ddk) - Foto: archiv

HUMORESKA

Vážení radní páni! Keďže mi záleží, podobne ako vám, na tom, aby naše hlavné mesto – bradavica... fuj, čo to hovorím... krásavica na Dunaji, bolo čo najprezentatívnejšie a pre návštevníkov z celého sveta čo najpríťažlivejšie, mám tu s dovolením zopár návrhov. Začnime so sochami. Základ by tu už bol. Schöner Náci alias Ignác Lamár už obšťastňuje turistov pri istej vychytenej cukrárni na bratislavskom korze. Turisti ho väčšinou považujú za reklamný pútač, ale tento človeček by sa ani za života za to nehnevával. Hlavné je, že sa môžu návšte-

níci Prešporka pri niečom gýčovitom fotiť. Na výber majú ešte chlapíka vukukujúceho z kanála a fotografa s krycím menom Paparazo. Keďže silnie tlak, aby sme obnovili jazdeckú sochu Márie Terezie, dovolil by som si malý

ti, ktoré si sochu určite zasľúžia. Pamätníci mi prezradili, že pri Veľkom Baťovi bol pred vyše polstoročím predavač, ktorý predával šnúry do topánok. Mal stolík na kolieskach, na boku mal tyčky a na nich boli zavesené

ku a keď zapísal a dal ruku hore, šoféri ho „naoko“ rešpektovali. On mal z toho veľkú radosť a okoloidúci zábavné divadlo. Aj Laci to mal v hlavke trochu poprehadzované, ale nikdy nezapíchal haváriu a rešpektova-

ktorý tu s kumpánom v roku 1753 obtiahol v kartách samotného arcibiskupa. No a pred hlavnou stanicou už dávno mala stáť socha Ireny Čubirkovej, ktorá bola prvou ženou popravenou za vraždy dvoch mužov po roku 1945. V ruke by mohla mať hlavu Ambroza Ščepku, ktorú mu odsekla a pohodila na WC vo vlaku na trase Trnava – Bratislava. Garantujem vám, že turistom by sa pri fotografovaní zavrtili fotoaparáty. Tolko moje návrhy a ja verím, že padnú na úrodnú pôdu. Len, preboha, nedovoľte postaviť v našej metropole súsošie svätých Cyrila, Metoda a Gorazda. Kto už je na nejakých vierozvestcov zvedavý.

Marek DANKO

Prosbopis váženým bratislavským radným pánom

zlepšováčik. Nielenže nainštalujeme Marišku Terezku sediacu na koni, ale za ňou bude na rebriku stáť jej vnuk František I., zatiaľto pášou hroziaci Napoleonovi. Toho by sa patrilo osadiť na petržalskom brehu Dunaja v typickom klobúku s rukou vo veste. Ale máme tu aj zopár domácich osobnos-

šnúry. Kričal „kroneapar, kroneapar“ a vyzeralo to, ako keby kričal „kroneapa, kroneapa“. Tak mu aj zostalo meno Kroneapa. Bol to vyštudovaný človek, ale pri učení zostal na rozum a takto si privyrábal. Na tom istom mieste vždy okolo obeda asi hodinu „riadil“ električky a autá istý Laci. Mal píšťal-

li ho aj policajti. Ako zodpovední poslanci mesta iste uznáte, že spomínaní páni si sochy v našom meste iste zasľúžia. Avšak posledné dve turistické terná som si nechal na záver. Pred Úrad vlády, bývalý arcibiskupský palác, jednoznačne patri socha frajerkára a dobrodruha Giacoma Casanovu,

Šesťdesiat rokov po poprave o osudových okolnostiach násilnej smrti V. Clementisa II. Bez diskusie..., jedenásť povrazov a tri doživotia!

Peter ŠTRELINGER - Foto: archív SNN

Čo bolo „hlavnou vinou“ Vladimíra Clementisa? Ak vychádzame zo známeho dokumentu Proces s vedením protištátneho sprisahaneckého centra na čele s Rudolfom Slánskym, v oficiálnej žalobe bol Vladimír Clementis obvinený z trestných činov vlastizrady, vyzvedáctva, sabotáže a vojenskej zrady. Dlhé roky sme boli presvedčení, že všetky tie obvinenia boli vykonštruované a že nemali žiaden reálny základ. Jeho krutý osud sme vnímali ako obeť Stalinovho kultu osobnosti.

Originál dobovej fotografie z Víťazného februára 1948 v Prahe. Vedľa Gottwalda je V. Clementis.

Komunistická propaganda Clementisa z fotografie vymazala.

Lenže história už medzitým poriadne pokročila v skúmaní príčin, ktoré priviedli Clementisa, Slánskeho a ďalších odsúdených na popravisko. Začiatočný závan smrti pre Clementisa neprišiel z Kremľa, ale z Budapešti. Tam sa už v druhej polovici roku 1949 konal veľký proces proti Lászlóvi Rajkovi, bývalému ministrovi vnútra a zahraničných vecí, ktorý bol obvinený ako títoista, zradca a špión a popravený 15. 10. 1949.

■ UPOZORNENIE Z BUDAPEŠTI

V súvislosti s týmto procesom poslal 3. septembra 1949 maďarský premiér Mátyás Rákosi predsedovi vlády ČSR Klementovi Gottwaldovi list, že pri procese budú odhalené aj „nepriatelie“, ktorí prenikli do KSČ. K listu pripojil Rákosi (vlastným menom Mátyás Rosenfeld alebo Emanuel Roth), hlavný manipulátor a organizátor procesov v Maďarsku, zoznam „špiónov“, kde na prvom mieste figuruje minister zahraničných vecí ČSR Vladimír Clementis. V liste sa okrem iného písalo: „Tento zoznam poukazuje na to, že rozmary sprisahaneckého sú v zásade podobné s našimi, s tou výnimkou, že vo vašej ľudovej demokracii je počet osôb, ktoré sa vrátili po vojne zo západnej emigrácie, väčší, ich úloha je tiež väčšia. Nás to mimoriadne ruší, že osoby, ktoré sú odôvodnene podozrivé, sú v službách amerických imperialistov...“

Rákosi tieto obvinenia neposlal iba Gottwaldovi, ale obrátil sa s nimi aj na samotného Stalina. Podozrievavému Stalinovi nebolo viac treba, aby znovu mohol rozohrať smrtiacu kombináciu, po ktorej opäť mali padať hlavy. Stačí sa pripomenúť, akým spôsobom zlikvidoval na základe vykonštruovaných informácií, ktoré mu podhodila

fašistická tajná služba, výkvet velenia sovietskej armády na čele s maršalom M. Tučačevským.

■ STALIN NEOTÁLAL

Gottwald, ako sme už uviedli, mal veľa dôvodov pochybovať o vine Clementisa, ale bál sa Stalina, aby ho tiež „nezomlel mlyn“ a aby nestratil svoju pozíciu v KSČ. Pre istotu sa informoval vo Varšave u vtedajšieho prezidenta Bieruta. A ten Gottwaldovi tlmočil stanovisko poľskej strany: všetko nasvedčuje tomu – že „centrum“ sa nachádza v ČSR! Medzitým Rákosi odporuča Gottwaldovi, aby sa obrátil na Stalina a požiadal ho, aby poslal do ČSR „expertov“ na odhaľovanie amerických špiónov. A Stalin neotálal s „bratskou pomocou“, už 23. septembra 1949 prileteli do Prahy sovietski poradcovia Lichačov a Makarov. Lichačov sa pri jednom z prvých stretnutí s československými vyšetrovateľmi jednoznačne vyjadril: „Neprišiel som do Československa diskutovať, prišiel som sem stínať hlavy (svažiť hlavy).“ Najväčšiu snahu pozvať sovietskych poradcov prejavili Rudolf Slánsky a brat Márie Švermovej Karel Šváb. Je paradoxom, že obidvaja spolu s Clementisom skončili na popraviske. Teda v období, keď nič netušiaci minister zahraničných vecí Vladimír Clementis úspešne pôsobil na Valnom zhromaždení OSN v New Yorku, československé, maďarské, poľské tajné služby a najmä sovietski „poradcovia“ usilovne pracujú a zbierajú dôkazy na jeho obvinenia.

■ AMERICKÁ STOPA

Činí sa však aj americká CIA. V publikácii Stewena Stewarta Komunistické zločiny a CIA. Výbušnica sa

píše: „Medzitým sa CIA plne sústredila na Clementisa. Od vysokopostavených vládných predstaviteľov sa novinári dozvedali, že Clementis je jeden z mála východoeurópskych politikov, ktorí si zachovali svoj názor. Údajne bojuje proti rastúcemu vplyvu stalinovského tlaku na Československo a je odporcom mužov, ako je Gottwald.“ Ako sa vraví „kocky sú hodene, Kartágo musí byť zničené“. Akcia americkej tajnej služby niesla názov Splinter Factor. Zámerom autorov komplotu z CIA bolo vyprovokovať Clementisa a prinútiť ho k emigrácii, čo by bol pre západnú propagandu obrovský impulz. Články v amerických novinách boli teda dôsledkom tejto iniciatívy, počas ktorej sa agenti CIA snažili vyprovokovať Clementisa, aby požiadal o politický azyl. Rozhovory, ktoré Vladimír Clementis viedol so západnými štátnikmi, boli v médiách reproduované tak, aby vyzeral ako nepriateľ ZSSR. A komplot pokračoval. CIA vypracovala mnoho „dôveryhodných informácií“, z ktorých vyplývalo, že Clementis je západný agent. Tieto správy sa potom prostredníctvom tzv. dvojitého agentov (slúžiacich CIA i KGB) dostávali do tých najsprávnejších rúk – v našom prípade k Stalinovi, Rákosiimu, Bierutovi, a samozrejme i ku Gottwaldovi.

■ INTELIGENT NA PREKÁŽKU

Vladimír Clementis bol neobyčajne vzdelaný a skúsený človek a ako spomínal i jeho švagor a osobný tajomník Ján Pátek, svojou intuíciou sa vedel dostať z mnohých nebezpečností. Aj predtým na neho nastrážili všelijaké, aj stranické pasce, z ktorých sa vedel vyšmyknúť. Citujem Jána Pátka: „Tento bystrý a inteligentný muž po celý život prekážal prizemným, obmedzeným stranickým primitívom, ktorí mu nesiahali ani po členky.“ Preto aj dnes po 60 rokoch možno vysoko hodnotiť jeho statočnosť a morálnu silu, že sa nenechal vyprovokovať. Ocitol sa však pred obrovskou dilemou, ktorú sa nedalo rozriešiť. Emigrácia, do ktorej sa ho pokúšali vohnať, nebola pre neho východiskom. Hoci tušil, že návrat domov znamenal stratu postavenia, všetkých ideálov a možno smrť...

Básnik Laco Novomeský, jeho blízký priateľ, to vyjadril veľmi presne v Post scriptum Clementisových listov z väzenia: „Keby bol počúval výstražné rady informátorov z druhej strany a rozhodol sa nevrátiť sa, možno by bol ostal dnes nažive. Ale ako by sa

mu žilo v nejakej emigrácii?! Smrť má niekedy rôzne podoby, i keď účinok je ten istý. Ale česť iba jednú!“

■ ZÁSLUHY O IZRAEL

Spomenuli sme mnohé príčiny, aj mená tých, čo hlavnou mieru prispeli k tomu, že musel Vladimír Clementis zomrieť. No nemali by sme zabudnúť na dôvod, ktorý považujú niektorí súčasní bádatelia zločinov komunizmu za veľmi dôležitý. Vladimír Clementis sa, aj keď to možno znie paradoxne, významne zaslúžil o vznik štátu Izrael. Pretože práve on sa najprv ako štátny tajomník a po smrti Jana Masaryka ako minister zahraničných vecí ČSR hlavnou mierou v rokoch 1947 – 1948 podieľal na uzatvorení kontraktov a dodávke zbraní pre novovznikajúci Izrael. „České zbrane boli tou nejdôležitejšou pomocou, jakou jsme dostali...“ povedal v roku 1968 David Ben Gurion, prvý izraelský premiér. Československo predalo Izraelu zbrane za 22 miliónov dolárov. V roku 1948 bola ČSR jedinou krajinou na svete, ktorá prišla na pomoc Izraelu. Niektoré pramene túto pomoc zľahčujú, že Československo potrebovalo valúty. Dodávky zbraní do Izraela boli ukončené v roku 1950 na nátlak Sovietskeho zväzu. Tieto kontrakty boli pravdaže tajné. A boli porušením embarga, ktoré uvalila na dodávky zbraní pre novovznikajúci židovský štát Bezpečnostná rada OSN.

Podpisaniu zmlúv predchádzali tajné rokovania skupiny príslušníkov izraelskej tajnej služby, ktoré nadviazali spojenie s československou vládou. Podrobne o tom píše Artúr Soldán v blogu Prečo zahynul Vladimír Clementis? (blog.sme.sk) A hlavným sprostredkovateľom tejto obrovskej dodávky zbraní z ČSR pre Izrael bol izraelský agent Robert Maxwell (vlastným menom Ján Ludvík Hoch, rodák z Podkarpatskej Ukrajiny), neskôr známy mediálny magnát. Clementis sa s ním zoznámil v britskom zajateckom tábore v Oswestry na hraniciach Anglicka s Walesom. Clementis ešte ako štátny tajomník ministra zahraničných vecí vyriešil aj problém dopravy zbraní na územie Palestíny. Trasa viedla po železnici cez Maďarsko do juhoslovenských prístavov a odtiaľ loďou do Palestíny. Za zmienku stojí, že 15. mája 1949 rokoval pracovník ÚV KSb s Klementom Gottwaldom a Rudolfom Slánskym o sťažnosti Mátyása Rákosiho Stalinovi na československé dodávky zbraní Juhoslávii, ktoré boli v skutočnosti určené pre Izrael. Stalin súhlasil s ich zadržaním v Maďarsku. Stalin teda veľmi dobre vedel o československej vojenskej pomoci Izraelu, aj o tom, kto bol za to zodpovedný. Zohrala tu pravdepodobne svoju úlohu Stalinova „pápežská neomylnosť“. Československo si dovolilo „podnikať na vlastnú päsť“ a bez vedomia Kremľa podporovalo vznik židovského štátu. Hlavní vinníci museli byť čo najskôr nájdení a viditeľne „ocajchovaní“. Bolo to obdobie Stalinovho až chorého antisemitizmu, obdobie procesov proti židovským lekárom, kritikom, spisovateľom. Preto aj na procese s československým „sprisahaneckým centrom“ slovo „sionizmus“ znelo ako diablovo znamenie. Možno sa i takto Stalin vedome a či nevedome túžil stotožniť s Hitlerom.

■ ABSURDNÁ DRÁMA

Clementisovo zatknutie koncom apríla 1951 pripomína scénu z absurdnej drámy. Vopchali ho do auta, ktoré zamierilo na západné hranice. Clementis sa ocitol na americkej policajnej stanici v západnej časti Nemecka, kde ho privítali dôstojníci v nemeckých a amerických uniformách. Kládli mu otázky, či chce emigrovať?! Ten však

tvrdšie žiada o návrat do Prahy. Bol to cirkus, ktorý vymyslela a zorganizovala ŠTB. Akcia dostala názov Kámen. V. Clementisa akoby uniesli, západná hranica bola fingovaná. Amerických a nemeckých dôstojníkov zahrali príslušníci ŠtB a ZNB. So zaviazanými očami ho previezli na zámok v Kolodějoch, kde mu oznámia, že bol zatknutý pri ilegálnom prekročení hraníc ČSR. Clementis mal byť československým Rajkom, hlavou sprisahaneckého centra. Komunistická centrála si však napokon vybrala ako hlavného obvineného „väčšiu rybu“ – generálneho tajomníka KSČ Rudolfa Slánskeho.

Keď 27. novembra 1952 predsa Štátného súdu v Prahe vynáša rozsudok trestu smrti nad jedenástimi odsúdenými, u väčšiny z nich po odznení mena a bydliska bolo zdôraznené, že sú „židovského povodu“: Rudolf Slánsky, Bedřich Geminder, Ludvík Frejka, Jozef Frank, Bedřich Reicin, Rudolf Margolius, Otto Fischl, Karel Šváb (nemal židovský pôvod), Otto Šling, André Simon... Spomedzi nich sa vymyká ako „biela vrana“ Slovák Vladimír Clementis ...

O jedenástich rozsudkoch smrti údajne rozhodol priamo Klement Gottwald. Zasadnutie sekretariátu UV KSČ vraj bolo veľmi krátke, Gottwald viedol rokovanie. Povedal: „Bez diskusie..., jedenásť povrazov a tri doživotia!“ Toto rozhodnutie tlmočili predsedovi Štátného súdu.

Čo dodať na záver tejto truchlivej anabázy, ktorú sme začali citátom z listu jeho manželky Lidy – „Háďičky“ k jeho „mladej päťdesiatke“. Azda len doplniť úryvkami posledných dvoch listov, ktoré Vlado Clementis napísal v noci pred popravou 2. XII. 1952.

Drahá Olga, Boža moja, a všetci ostatní mi!

práve mi bolo oznámené, že Vaše prosby o milosť boli zamietnuté a mne ostáva ešte niekoľko hodín života. Viem, aké hrozné, neuveriteľné je to pre Vás všetkých. Ak azda niečím môžem Vám ulahčiť, tak je to toto: za tie dva roky väzenia som sa so všetkým vnútorne vyrovnal a neviem, či by pre mňa nebolo ľahšie ostať na tomto svete a znova prežívať všetko to, čo som za posledné dva-tri roky, ale najmä posledné dva týždne musel prežiť...

Spomínajte si, že jedna z mojich zamilovaných piesní, ktorú mama spievala, bola: „Čieže to ovečky hore grúnom idú... – to sú Janičkove, čo ho vešať idú.“ Ako sa na mne vyplnili jej slová – tak ako i posledný povzdych mamy nado mnou!...

Posledné riadky...

Lída moja jediná,

Pred chvíľou som Ti povedal, že som so všetkým vyrovnaný. Myslel som vtedy, že je to pravda. Ale až po stretnutí s Tebou som videl, že bez Teba, bez toho, aby som s Tebou spolu prežíval všetko to, čo nás pojilo a bude spájať – bez toho by bolo bývalo moje vyrovnanie len rozumom a voľou vynúteným postojom. Dala si mi to najvyššie, to, s čím odchádzam, keď si mi sama povedala, že všetko vieš a chápeš. Ved' viem, inak to ani nemohlo byť – nepochoval som o tom. A predsa Tvoje slová boli to, čo som ešte potreboval...

3. XII. 1952

Pijem veľa čiernej kávy, trochu som si poležal, píšem s prestávkami – ale Ty aj tak vieš, čím sú vyplnené zámky, že medzi nami neostalo nič nevy povedané a nedopovedané – aj keď sme si to v slovách azda nevyjadrili.

Šicko Ty moja, Háďička drahá, viem, že budeš obklopená láskou a nežnosťou tátu a mamy a všetkých našich, ktorí Ti budú pomáhať prebôliť to najhoršie.

Dofajčievam posledné fajky a počúvam. Počúvam Ťa jasne spievať Smetanove a Dvořákové piesne a som, ostávam a budem vždy s Tebou.

Tvoj Vlado

Neografia, a. s., Martin sa úspešne zúčastnila na tohtoročnom Frankfurtskom knižnom veľtrhu

Prioritou je byť konkurencieschopný a aktívny na našich trhoch

Ján KOLTAN – Foto: archív Neografie

Už od pätnásteho storočia v nemeckom Frankfurte nad Mohanom pravidelne usporadúvajú Frankfurtský knižný veľtrh. V súčasnosti ide o najväčší knižný veľtrh sveta a v meste je najdôležitejšou kultúrnou udalosťou. Počas každoročného veľtrhu sa konajú aj početné sprievodné akcie. Účasť na veľtrhu je nevyhnutnou súčasťou pre všetky tlačiarenské i vydavateľské spoločnosti, ktorých záujmom je byť aktívni na európskom trhu a zaujímať medzi dodávateľmi pre európskych zákazníkov významnú pozíciu. V tejto súvislosti sme oslovili Helenu Magvašiovú, vedúcu predaja kníh, časopisov a merkantilu v Neografii, a. s., Martin.

• Aké sú vaše postrehy z medzinárodného knižného veľtrhu vo Frankfurte nad Mohanom?

Organizátori Frankfurtského knižného veľtrhu tvrdia, že sa veľtrhu hospodárska kríza ani len nedotkla. Štatistika hovorí približne o rovnakých číslach ako v roku 2011. Počet vystavovateľov bol asi 7 400, prišli zo 100 krajín, veľtrh podľa štatistik navštívilo viac ako 280 000 návštevníkov. Jeden rozdiel však je významnejšieho charakteru. Kým v roku 2011 malo 47 percent vystavovateľov v ponuke digitálne produkty, v roku 2012 to bolo výrazne viac. Takže trend vo svete knihy je udávaný a jasný.

• Je to najvýznamnejší knižný veľtrh v Európe, konal sa v polovici októbra. Chýba podobne veľké podujatie aj bližšie

k východoeurópskemu knižnému trhu?

Určite nie, veď knižné veľtrhy sú taktiež organizované v Lipsku, v Moskve či v Prahe. Je samozrejme otázkou, či tieto veľtrhy spĺňajú očakávanie vystavovateľov, avšak účasť na frankfurtskom veľtrhu je o tom ukázať sa a byť videný. Z hľadiska nákladov si myslím, že úplne stačí jeden veľtrh a je na vydavateľovi, kam bude chcieť expandovať a zvoliť účasť na tom-ktorom veľtrhu. Pre tlačiareň je účasť vo Frankfurte nevyhnutnosťou, a samozrejme je potrebná účasť i na ďalších európskych veľtrhoch, minimálne v pozícii návštevníka.

• Ako vnímate súčasnosť a budúcnosť samotnej knihy v Európe?

Kniha si v Európe i vo svete

svoju pozíciu zachová. Otázkou je, v akej forme. Podľa vyjadrení vydavateľov sú na ústupe cestopisné knihy, romány, slovníky, ktoré sú úplne nahrádzané aplikáciami svojho druhu v elektronických médiách.

• Aké sú najnovšie vydavateľské trendy? Dostávajú sa k vám dôležité informácie z významných vydavateľských domov?

Momentálne si udržujú svoju pozíciu ešte kuchárske knihy a knihy zamerané na hobby aktivity. No aj v tomto segmente sú vyžadované od nás tlačiarov také prvky, ktoré zákazníka oslovia v prvom očné kontakte. Veľmi dobrými informáciami pre nás zo strany vydavateľských domov sú práve ich dopyty, ktoré nám nepriamo naznačujú, kde ktorý segment napreduje.

• Z toho vyplýva aj postavenie Neografie na európskom polygrafickom trhu v súčasnosti. Ako je na tom, ak osobitne prihladneme na tlač kníh?

Neografia si v súčasnosti plne uvedomuje dôležitosť byť aktívna na európskom trhu a zaujímať medzi dodávateľmi pre európskych zákazníkov významnú pozíciu. Toto sa nám, odhladnuc od všetkých vplyvov ako kríza, nástup elektroniky, transformácia niektorých vydavateľstiev a podobne, darí.

• Dôležitú úlohu zohráva aj exportná politika. Ako v tomto smere napredujete v Neografii?

Uvedomujeme si dôležitosť byť aktívni na zahraničných trhoch, vedieť správne a včas reagovať na požiadavky našich zákazníkov. Práve okamžitá reakcia a snaha nájsť spoločné riešenie je predpokladom, že

obchodný partner vás bude považovať za svojho partnera a bude sa snažiť i v budúcnosti spolupracovať s vami na podobných projektoch.

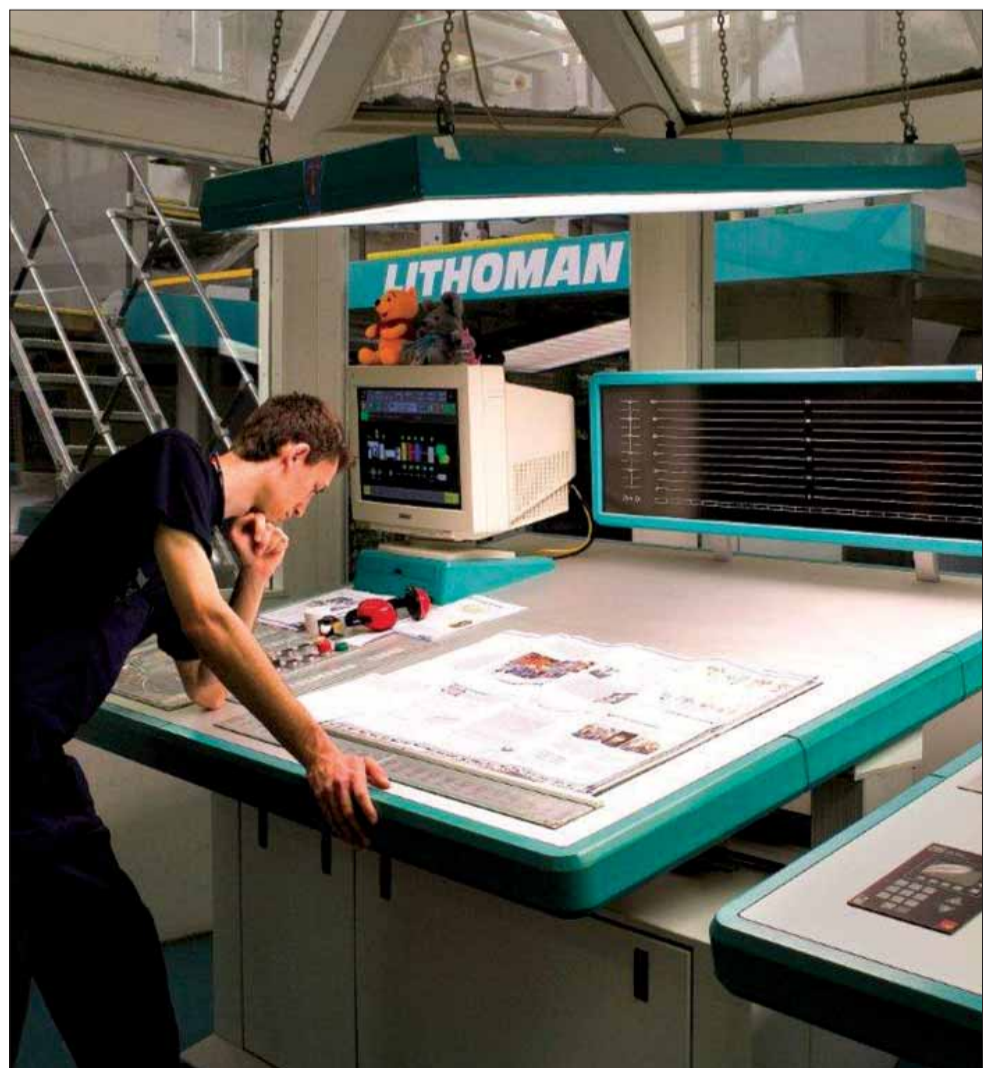
• Ktorí sú vaši najvýznamnejší partneri?

Našími najdôležitejšími partnermi v segmente kníh sú práve zahraniční partneri z nemeckého, holandského a ruského trhu.

• Iste máte mnohé očakávania do blízkej i vzdialenejšej budúcnosti. Prezradíte ich?

Samozrejme že každý z nás má isté očakávania. Jedným z nich je byť konkurencieschopný a aktívny na našich trhoch, čo si samozrejme vyžaduje sledovať všetky aktuálne trendy, požiadavky zákazníkov, sledovať svoju konkurenciu a mať dobré vzťahy so zákazníkmi.

R - 2012058

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Týždeň medzi ľuďmi

A k o k o l' v e k všetko vyzerá takmer beznádejne – aspoň tak sa nám to usilujú prestierať každý večer naše televízne škatule, ono je to predsa len inak. Ľudia odmietajú to, čo sa im servuruje, akoby nevedeli napočítať do päť a – akoby chceli žiť po svojom.

Prežil som ďalší týždeň medzi ľuďmi a videl som teda na vlastné oči... Že mladí ľudia sa ešte vydávajú a ženia (v kostoloch) bez ohľadu na to, či je sneh a či mráz. Že mladí i starší ľudia ešte radi spievajú a sú odhodlaní súťažiť, kto to dokáže lepšie. Že radi besedujú o knihách i o všeličom inom, čo s knihami súvisí i nesúvisí. Že iní mladí chlapci a dievčatá ešte stále píšu básne a že onen budmerický „nepotrebný“ zámok predsa len potrebujeme – aby sme napríklad v prítomnosti miestneho starostu mohli tým mladým nadšencom odovzdať Ceny Rudolfa Fábryho. Aby si na nášho básnika prišiel zaspomínať aj majster Peter Jaroš. Akurát že učiteľia a žiaci hudobnej školy spievali po celý čas súťaž slovenských poetov o Drakulovi. A po česky.

Videli sme, že aj bratislavská klubovňa Spolku slovenských spisovateľov sa naplní, keď odovzdávajú svoje výročné ceny Slovenské pohľady. A nikto si ani nevšimne, že predstavitelia dvoch miest, ktoré sa rozhodli odovzdať „svoje“ ceny, akosi neprišli. V Novom Tekove miestna Matica v spolupráci s pani starostkou Hruškovou a ďalšími nadšenými dámmami (je to len zhoda okolností, že naše matičiarky sú akosi aktívnejšie ako matičiari?) pripravila predvianočné trhy spojené s Mikulášom a so živým betlehemom. Akoby just udalosti, o ktorej neradi hovoria: o krachu miestnej pýchky – podnikania s dostihovými koňmi.

Isteže, život má rôzne farby. Bud'me hrdí na to, že tie matičné sú napriek všetkému optimistickéjšie, ako „sa patrí“. Úvodzovky však preč: patrí sa, toto je náš život. Sme tu.

Slovenská inteligencia za obranu národa

Spoločnosť slovenskej inteligencie Korene, Stála konferencia slovenskej inteligencie Slovakia plus a Slobodná rada slovenského národa obnovená Slovenská národná rada organizujú 15. decembra 2012 v Bratislave Konferenciu Nová generácia, nové východiská. Vystúpi: R. Michelko, V. Hornáček, J. Binder, J. Dudáš, L. Hudo, M. Klenko, M. Vitkovič, M. Lacko, A. F. Zvrškovec a iní. Každá generácia má právo – zároveň však aj nezastupiteľnú povinnosť – prispieť svojim programom, ale aj konkrétnymi východiskami na riešenie životných problémov spoločnosti, ktorého je súčasťou. Pričom najväčší podiel zodpovednosti má predovšetkým inteligencia.

PREDPLATNÉ SNN NA ROK 2013

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Štvrťročné predplatné 6,50 €

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na tel. čísle 043 / 4012 837

a na adrese

snnredakcia@matica.sk

Matica slovenská zo Záhrebu vzdala hold Zlochovi a Štúrovi
Po Marianke a Orave v modranskom vyžarovaní dejín

Posledný novembrový večer sme privítali v Bratislave bezmála štyridsiacich účastníkov zájazdu hlásiacich sa k slovenským koreňom a nadšencov slovenskej kultúry z chorvátskeho Záhrebu. Skupinu veselých dám, sprevádzaných rodinnými príslušníkmi a mladými absolventami fakulty slavistiky, viedol dlhoročný predseda Záhrebskej pobočky Matice slovenskej Zlatko Jevák. Požiadali sme ho o niekoľko odpovedí pre naše matičné noviny.

Z Bratislavy do Záhrebu je menej ako do Popradu a Záhrebčania majú ďalej do Splitu ako k nám. Keď sme takto vysvetľovali Chorvátom, že sme si blízki nielen naturalem, ale aj geograficky, nechceli väčšinou veriť. Pre nich znie Bratislava a Slovačka neuveriteľne ďaleko...

● Pán Jevák, toto je posledný tohtoročný výlet priateľov Slovenska združených okolo Matice slovenskej v Záhrebe.

Pre našich členov sa usilujeme každoročne pripraviť tri až štyri takéto zájazdy. Teraz sme mali v pláne tri návštevy Slovenska. Najprv sme navštívili pútnickú Marianku, potom pamätihodnosti na Orave a posledná misia má za cieľ vzdať hold Dr. Branislavovi Zlochovi, pochovanému na modranskom cintoríne. Zloch bol osiečský profesor a riaditeľ gymnázia v Petrinje. Povolal ho báb Mažuranič na obnovu školy v Sarajeve. Mal tam pôsobiť tri roky. Jeho pobyt sa však predĺžil na vyše päť rokov, lebo musel školu, ktorá vyhorela do základov, budovať nanovo. Začal vydávať prvé noviny. Návšteva modranského cintorína je spojená samozrejme aj so spomienkou a s položením venca na hrob kodifikátorovi slovenského jazyka Ľudovítovi Štúrovi. Naši výletníci majú radi slovenské tradičné výrobky. Aj modranskú keramiku. Vážia si ju ako hodnotné tradičné umenie. Dohodli sme si preto s majstrom Malinovským vyrobiť niekoľkých keramických predmetov s osobnou spomienkou na Sloven-

sko. Vyšiel nám v ústrety a pripravil veľmi pekné kolekcie a podnosy s našimi menami. Viete, možno vy na Slovensku po vstupe do EÚ už nevnímate tak národnú identitu ako my v Chorvátsku. Ceníme si aj naše chorvátske dedičstvo, ale máme v úcte aj naše slovenské korene zo strany rodičov a prarodičov. Do programu sme preto zaradili aj návštevu Bratislavského hradu, obhliadku zrekonštruovaného areálu, zastavíme sa pri soche kráľa Svätopluka. No a na záver sa na krátko zastavíme pri soche Hviezdoslava a vypijeme poslednú kávu na Slovensku. Túto akciu sme pripravovali päť mesiacov...

● Matica slovenská v Záhrebe bola vždy aktívnou národnostnou inštitúciou. Akú podporu cítite zo Slovenska?

V Chorvátsku je sedemnást Matíc. Záhrebská je deviata, má 150 členov, z toho 57 sa hlási k slovenským koreňom. Minulý mesiac sme oslávili 20. výročie činnosti, ktoré je však v skutočnosti už 91-ročným, ale po osamostatnení Chorvátska a rozdelení Československa sme sa museli registrovať znovu. V chorvátskom parlamente nás zastupuje pán Vladimír Bílek ako spoločný zástupca pre slovenskú a českú menšinu. Zväz Slovákov k tomuto výročiu usporiadal konferenciu v Našičiach a prezentovali sme publikáciu Andreja Kurica 20 rokov Zväzu Slovákov. Hostom zo Slovenska bol Igor Furdík, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZŽ).

S podporou ÚSZŽ sme v tomto roku vydali preklady Kukučínových poviedok, tie sú v Chorvátsku stále zaujímavé. V roku 2013 máme v pláne vydať v preklade do chorváčtiny knižku prof. M. Kučeru Slováci a Chorváti cez históriu. Máme so sebou aj dve absolventky slavistiky z Univerzity v Záhrebe, ktoré sa počas pobytu budú usilovať nadviazať kontakty so súčasnými slovenskými literátmi s perspektívou prekladov a publikovania v Chorvátsku. Rád by som však, keby žezlo v Záhrebe po mne prevzal niekto z mladších.

● Chorvátska republika vstupuje budúci rok do Európskej únie. Aká je nálada v obyvateľstve a aké má Matica plány v takom významnom roku pre vašu krajinu?

Viete, ekonomická ani politická situácia nie je v Chorvátsku taká, na akú stále spomíname z čias bývalej Juhoslávie, keď sme mali vyššiu životnú úroveň. Aspoň obyvatelia ju však optimistické. Veríme, že sa obmedzí korupcia a zvýši poriadok. Už teraz sa skončilo vyšetrenie a náš súd odsúdil bývalého premiéra na osem rokov za prijatie úplatku. Mladí ľudia veria EÚ. Naša záhrebská skupina pripravuje na jar spolu s chorvátskou televíziou zájazd do Martina a Bratislavy. Chceme nakrútiť dokumentárny film, ktorý bude premiaty na prvom okruhu s propagáciou našej činnosti a o spolupráci s centrom Matice slovenskej, ale o tom vás ešte budem informovať.

Zhovárал sa Tibor B. HAČKO

SNN
51 - 52

■ Oslavujeme 20 rokov Slovenskej republiky
■ Reportáž Jána Čomaja: Krvavé Vianoce nad Ladcami
■ Zákernosti slovenských „demokratických“ médií a novinárov

POZVÁNKA

Pozývame vás na Púť k hrobu svätého Cyrila v Ríme pod záštitou Mons. Petra Rusnaka, Konferencie biskupov Slovenska, predsedu Matice slovenskej Mariána Tkáča a predsedu Fóra kresťanských inštitúcií Františka Neupauera
organizátor: Matica slovenská

Termín: 11. 2. – 15. 2. 2013
autobusom z rôznych miest Slovenska podľa záujmu

Termín: 12. 2. – 15. 2. 2013

letecky zo Swechatu

Cestu a pobyt zabezpečuje cestovná kancelária AWERTOUR. Jednotlivé regióny Slovenska zastrešujú príslušné Domy Matice slovenskej v súčinnosti s miestnymi odborníkmi MS (MO MS) a odborníkmi Mladej Matice (OMM). V prípade záujmu sa jednotlivci môžu obrátiť priamo na cestovnú kanceláriu, väčšie skupiny záujemcov prostredníctvom Domov MS a MO MS. Zároveň vás prosíme, aby ste o počte záujemcov v rámci Domov MS, MO MS a OMM informovali hlavného organizátora, ktorým je Dom Matice slovenskej v Bratislave. Blížšie informácie v ďalších číslach SNN

Z KNÍŽNEJ PONUKY VMS

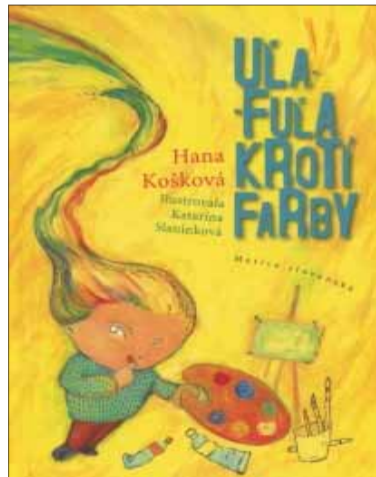

www.vydavatel.sk

043 / 490 68 72

objednavky@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydaní Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.

Hana Košková: Uľa-Fuľa krotí farby

Temperamentná „jedenáčka“ Uľa-Fuľa nemá príliš v láske poriadok, čipky a volány, skôr sa jej páčia staré, zaprášené veci, flaky na tričku jej neprekážajú, ale najradšej má farby... Mama nemá na mladú slečnu a jej problémy veľa času, otec, zaničený speleológ, stále cestuje. I najlepšia kamarátka za vše zlyhá... Ešteže je tu babka, ktorá má pre nezbednú vnučku čas a pochopenie. Nabáda ju, aby sa naučila skrotiť farby, rozvinúť svoj úžasný talent...

PRIPOMÍNAME SI

15. decembra
– pred 180 rokmi sa narodil A. G. Eiffel (1832 – 1923), staviteľ veže v Paríži, v tom čase najvyššej stavby na svete

16. decembra
– dvesto rokov od narodenia štúrovského historika Karola Lányiho z Pukanca (1812 – 1856)
– pred 130 rokmi sa v Cerovej pri Zvolene narodil Samuel Zoch, prvý slovenský župan Bratislavy (1882 – 1928)

17. decembra
– v roku 1922 sa narodil dirigent Novej scény v Bratislave, predtým divadiel v Nitre, Prešove a Košiciach, uviedol tu päťdesiat premiér slovenských skladateľov G. Dusíka, K. Elberta a T. Šeba-Martinského i diel svetovej operetnej a muzikálovej klasiky, umrel v roku 1995
– pred dvoma mesiacmi odišiel spomedzi nás Eľo Romnačík, ktorý by sa práve dožil deväťdesiatky, od roku 1945 člen Komorného divadla v Martine, potom päťdesiat rokov Činohry SND, hral v mnohých slovenských filmoch a tv. inscenáciách, otec herca Ivana Romančíka – je to práve dvadsať rokov, čo sa štátnou hymnou Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky skončila posledná schôdzka snemovni Federálneho zhromaždenia

18. decembra
– pred dvadsiatimi piatimi rokmi umrela Beta Poničanová (1908 – 1987), vyše štyridsať rokov popredná členka činohry SND, pedagogička slovenskej javiskovej reči na Vysokej škole múzických umení, manželka básnika Jána Roba Poničana
– pred štyridsiatimi rokmi umrela naša najplodnejšia prekladateľka Zora Jesenská (1909 – 1972), pracovníčka Matice slovenskej, od roku 1956 v slobodnom povolaní, spolutvorkyňa modernej slovenskej prekladateľskej školy; preložila takmer všetky ťažiskové diela ruskej klasiky, z angličtiny jedenásť hier W. Shakespeara, z nemčiny Schillera i Hochhuta..., v čase normalizácie mala zákaz publikovať
– osemdesiatin sa nedožil klasik slovenskej hudobnej avantgardy Ilja Zeljenka (1932 – 2007), autor dvoch oper, deviatich symfónií, štrnástich sláčikových kvartet, hudby k 105 filmom...
– osemdesiate narodeniny si pripomína klavírny virtuóz prof. Ľudovít Marcinger, ktorý so svojim umení koncertoval v celej Európe, v mnohých krajinách Latinskej Ameriky, Číne, Japonsku a i.

21. decembra
– v roku 1847, pred 165 rokmi, vystúpil v uhorskom sneme v Bratislave poslanec Ľudovít Štúr s plamennou rečou, v ktorej bránil práva slovenského národa, ujarmených národov Uhorska a podaného ľudu

(jč)

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač: Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovne, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciamy. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.